

ส่วนที่ สอง

บทความการศึกษา

การแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน

และการแพทย์ทางเลือก

การศึกษาข้อมูล

กำลังคนด้านการแพทย์แผนไทย :

ภาพรวม

เกสัชกรยงค์ดี ต้นติปิฎก
สำนักวิจัยสังคมและสุขภาพ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจสถานะของฐานข้อมูลประชากรแพทย์แผนไทยในระดับประเทศ และวิเคราะห์ตัวแปรทางประชากรเพื่อสร้างความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกำลังคนด้านการแพทย์แผนไทยที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูลผู้ประกอบการโรคศิลปะของกองการประกอบโรคศิลปะ ตัวแปรสำคัญที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ เพศ อายุ จังหวัดและภาคที่แจ้งในการขึ้นทะเบียน ปีที่ได้รับใบประกอบโรคศิลปะ จำนวนศิษย์ทั้งหมด และศิษย์ที่สอบได้

ผลการศึกษาแบ่งเป็นสองส่วน สรุปได้ดังนี้

ส่วนที่หนึ่ง : ผลการศึกษาเกี่ยวกับผู้ประกอบการโรคศิลปะ

สาขาการแพทย์แผนไทย

๑. นับแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๐ เป็นต้นมา มีผู้ประกอบการโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยขึ้นทะเบียนทั้ง ๔ ประเภทรวมทั้งสิ้น ๒๐,๐๑๑ คน แต่เมื่อตรวจสอบตามทะเบียนเพื่อดูการได้ใบอนุญาตซึ่งหลายคนมีใบอนุญาตได้หลายประเภทพบว่าผู้ที่เป็นผู้ประกอบการโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทย จำนวนทั้งสิ้น ๑๔,๘๔๕ คน
๒. ในช่วงทศวรรษนี้ (พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๙) ผู้ประกอบการโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นกว่าช่วงทศวรรษก่อนหน้านี้อย่างมาก โดยเมื่อรวมผู้ประกอบการโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยทุกประเภทพบว่ามีจำนวนเพิ่มขึ้น ๒.๘ - ๕.๕ เท่า
๓. ผู้ประกอบการโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิงสัดส่วน ๓ : ๒ แต่ในช่วง ๙ ปีที่ผ่านมาผู้หญิงสามารถสอบขึ้นทะเบียนได้มากกว่าผู้ชายสัดส่วน ๔ : ๓ (ยกเว้นประเภทการผดุงครรภ์ไทยที่มีสัดส่วนผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย ๗ : ๓)

๔. ผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยแจ้งในการขึ้นทะเบียนว่าอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ มากที่สุด รองลงมาคือภาคกลาง ส่วนที่เหลือกระจายอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้ ตามลำดับ
๕. มีผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยกระจายอยู่ในช่วงอายุ ๔๑-๗๕ ปีในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน โดยมีค่าอายุเฉลี่ย ๕๘ ปี (ยังไม่ตัดข้อมูลผู้เสียชีวิต) มีเพียงประเภทการผดุงครรภ์ไทยที่มีสัดส่วนของผู้สูงอายุต่ำกว่าประเภทเภสัชกรรมไทยและเวชกรรมไทย กล่าวคือมีค่าอายุเฉลี่ย ๔๘ ปี
๖. ผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยเพศชายกระจายอยู่ในช่วงอายุ ๖๑-๗๖ ปีในสัดส่วนที่สูงกว่าช่วงอื่นๆ โดยมีค่าอายุเฉลี่ย ๖๓ ปี ในขณะที่เพศหญิงกระจายอยู่ในช่วงอายุที่น้อยกว่าเพศชาย โดยมีค่าอายุเฉลี่ย ๕๑ ปี
๗. ผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยส่วนใหญ่เป็นประเภทเภสัชกรรมไทย ร้อยละ ๔๓ รองลงมาคือประเภทเวชกรรมไทย ร้อยละ ๒๔ การผดุงครรภ์ไทย ร้อยละ ๑๓ การนวดไทย ร้อยละ ๐.๕ ในจำนวนนี้มีผู้ที่ใบอนุญาตหลายประเภท คือ มีใบอนุญาตเวชกรรมไทยและเภสัชกรรมไทย ร้อยละ ๒๑ มีใบอนุญาตเวชกรรมไทย เภสัชกรรมไทยและการผดุงครรภ์ไทย ร้อยละ ๕ ส่วนผู้ที่มีใบอนุญาตครบทั้ง ๔ ประเภทมีเพียง ๑๗ คนเท่านั้น

สาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์

๑. นับแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๒ ซึ่งเป็นปีแรกที่มีการขึ้นทะเบียน มีผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ขึ้นทะเบียนรวมทั้งสิ้น ๔๗๓ คน
๒. ผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์มีจำนวนผู้ขึ้นทะเบียนในแต่ละปีน้อยกว่าสาขาการแพทย์แผนไทยมาก กล่าวคือ มีผู้ขึ้นทะเบียนสูงสุดไม่เกินปีละ ๖๐ คน โดยมีค่าเฉลี่ยปีละ ๒๘ คน
๓. ผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์เป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชายในสัดส่วน ๗ : ๓
๔. ผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์แจ้งในการขึ้นทะเบียนว่าอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ มากที่สุด รองลงมาคือภาคกลาง ส่วนที่เหลือซึ่งมีสัดส่วนน้อยมากกระจายอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้ ตามลำดับ

๕. มีผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์อยู่ในช่วงอายุ ๒๑-๓๐ ปี และ ๓๖-๔๐ ปี ในสัดส่วนที่สูงกว่าช่วงอายุอื่นๆ โดยมีค่าอายุเฉลี่ย ๓๔ ปี

ส่วนที่สอง : ผลการศึกษาเกี่ยวกับครูแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทย

๑. มีผู้ขึ้นทะเบียนเป็นครูผู้รับมอบตัวศิษย์ประเภทเวชกรรมไทย ๘๘๑ คน แต่ครูที่มีการรับศิษย์จริงมีเพียง ๔๓๐ คน (ร้อยละ ๔๙) ค่าเฉลี่ยการรับศิษย์คือ ๓๐ คนต่อครู ๑ คน ค่าเฉลี่ยจำนวนศิษย์ที่สอบได้ คือ ๕ คนต่อครู ๑ คน ครูที่มีศิษย์สอบไม่ได้เลยจำนวน ๒๓๘ คน (ร้อยละ ๕๕) ครูที่มีศิษย์สอบได้จำนวน ๑๙๒ คน (ร้อยละ ๔๕) ครูที่มีศิษย์สอบได้อย่างน้อยครั้งหนึ่งจำนวน ๗๐ คน (ร้อยละ ๑๖) ครูที่รับศิษย์มากที่สุด มีศิษย์ ๙๐๕ คน (ศิษย์ยังสอบไม่ได้เลย) ครูที่รับศิษย์รองลงมา มีศิษย์ ๘๔๔ คน (ศิษย์สอบได้แล้ว ร้อยละ ๔๖)
๒. ครูที่มีการรับศิษย์จริงเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิงในสัดส่วน ๗ : ๓ อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ มากที่สุด รองลงมาอยู่ในภาคกลาง มีอายุอยู่ในช่วง ๕๖-๖๐ ปีมากที่สุด ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๑-๒๕๔๐ มากที่สุด ส่วนใหญ่รับศิษย์ ๑-๑๐ คน
๓. ครูที่มีการรับศิษย์จริงและมีศิษย์สอบได้อย่างน้อยครั้งหนึ่ง เป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิงในสัดส่วน ๖ : ๑ ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๒๑-๒๕๓๐ มากที่สุด
๔. ครูที่มีการรับศิษย์จริงและศิษย์ยังสอบไม่ได้เลยเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิงในสัดส่วน ๓ : ๒ ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๑-๒๕๔๘ มากที่สุด

ปัญหาที่พบในการศึกษาครั้งนี้ คือ ฐานข้อมูลมีไม่ครบถ้วน มีรายชื่อซ้ำซ้อน และขาดการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลกับสมุดทะเบียน รวมทั้งยังไม่สามารถปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยได้ และฐานข้อมูลขาดข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการพัฒนาในเชิงนโยบาย เช่น ระดับการศึกษา อาชีพ นอกจากนี้ ข้อมูลที่ได้มายังขาดข้อมูลอายุ ทำให้ยังไม่สามารถวิเคราะห์เพื่อคาดการณ์จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะที่คาดว่าจะยังมีชีวิตอยู่

ข้อเสนอแนะทางในการพัฒนาข้อมูลกำลังคนด้านการแพทย์แผนไทย ได้แก่ ปรับปรุงฐานข้อมูลให้ทันสมัยเพื่อการใช้งาน โดยให้ผู้ประกอบโรคศิลปะสามารถปรับปรุงข้อมูลด้วยตนเองผ่านทางอินเทอร์เน็ต กำหนดให้ผู้ประกอบโรคศิลปะต้องต่ออายุใบอนุญาตทุก ๕ ปี เพื่อให้กองการประกอบโรคศิลปะสามารถปรับปรุงฐานข้อมูลที่เป็นทางการให้ทันสมัยยิ่งขึ้น และปรับปรุงแบบฟอร์มในการสอบขึ้นทะเบียนให้มีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับระดับการศึกษา และอาชีพ

ความเป็นมา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาข้อมูลกำลังคนด้านการแพทย์แผนไทยโดยภาพรวมในชั้นเบื้องต้น โดยอาศัยข้อมูลทะเบียนผู้ประกอบการโรคศิลปะจากฐานข้อมูลของกองการประกอบโรคศิลปะ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งทางกองการประกอบโรคศิลปะได้ป้อนข้อมูลจากแฟ้มทะเบียนผู้ประกอบการโรคศิลปะเข้าฐานข้อมูลในคอมพิวเตอร์ย้อนหลังจนถึงปี พ.ศ.๒๕๐๐ เสร็จสิ้นเมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๘ และข้อมูลต่าง ๆ ที่มีอยู่นี้ ได้ถูกนำมาใช้ในงานเพื่อส่งบัตรลงคะแนนเลือกตั้งกรรมการวิชาชีพนับตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๔๒ จนถึงครั้งล่าสุดเมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๘ แม้จะพบปัญหาหลายประการจากฐานข้อมูลนี้ เช่น ชื่อที่อยู่ที่ยังไม่ถูกต้องหรือตกหล่น เนื่องจากปัญหาทางเทคนิคในการพิมพ์และยังไม่มีมาตรการที่สามารถทำให้ข้อมูลทันสมัยต่อการใช้งานได้มากกว่าที่เป็นอยู่ แต่ฐานข้อมูลนี้ก็พื้นฐานข้อมูลเดียวที่มีข้อมูลเกี่ยวกับผู้ประกอบการโรคศิลปะมากที่สุด ดังนั้น หากมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ข้อมูลเพื่อประกอบการวางแผนการพัฒนากำลังคนในด้านนี้ จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องใช้นำข้อมูลชุดนี้มาวิเคราะห์เพื่อให้เข้าใจสถานะกำลังคนด้านการแพทย์แผนไทย แต่ทั้งนี้ เราต้องตระหนักอยู่เสมอว่า ฐานข้อมูลชุดนี้ยังจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างจริงจัง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด

วัตถุประสงค์

๑. สัมภาษณ์สถานะของฐานข้อมูลประชากรแพทย์แผนไทยในระดับประเทศตามทะเบียนของกองการประกอบโรคศิลปะ
๒. วิเคราะห์ตัวแปรทางประชากรเพื่อสร้างความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกำลังคนด้านการแพทย์แผนไทยที่มีอยู่ในปัจจุบัน

วิธีดำเนินการ

๑. ขอข้อมูลผู้ประกอบการโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยและสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์จากกองการประกอบโรคศิลปะ โดยได้รับไฟล์ข้อมูลครุแพทย์แผนไทย (๒๑ มีนาคม ๒๕๔๘)

ข้อมูลบุคลากรแพทย์แผนไทย (๒๖ มิถุนายน ๒๕๔๙) ในรูปแบบไฟล์ข้อมูล Microsoft Access และ Microsoft Excel

๒. รวบรวมข้อมูลการอนุญาตขึ้นทะเบียนในแต่ละปีจากรายงานการประชุมคณะกรรมการวิชาชีพ
๓. ตรวจสอบข้อมูลบางรายการกับแฟ้มทะเบียนผู้ประกอบการโรคศิลปะของกองการประกอบโรคศิลปะ
๔. ใช้โปรแกรม Microsoft Access ๒๐๐๐ ปรับปรุงแก้ไขข้อมูลที่ซ้ำซ้อนและไม่ถูกต้อง
๕. ใช้โปรแกรม Microsoft Excel ๒๐๐๐ และ SPSS ๑๑.๖ วิเคราะห์ค่าสถิติและสร้างกราฟ
๖. วิเคราะห์ผลและเขียนรายงานการศึกษา

ตัวแปรสำคัญ ที่ใช้ในการวิเคราะห์

- ๕๑. เพศ
- ๕๑. อายุ
- ๕๑. จังหวัด และภาคที่แจ้งในการขึ้นทะเบียน
- ๕๑. ปีที่ได้รับใบประกอบโรคศิลปะ
- ๕๑. จำนวนศิษย์ทั้งหมด และศิษย์ที่สอบได้

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาแบ่งเป็นสองส่วนคือ

๑. ผลการศึกษาเกี่ยวกับผู้ประกอบการโรคศิลปะ
๒. ผลการศึกษาเกี่ยวกับครูแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทย

ส่วนที่หนึ่ง: ผลการศึกษาเกี่ยวกับผู้ประกอบการโรคศิลปะ

ผลศึกษาในส่วนนี้ ได้มาจากการวิเคราะห์ผลการขึ้นทะเบียนในแต่ละปีนับตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๐๐-๒๕๔๘ และการวิเคราะห์ผลจากข้อมูลผู้ประกอบการโรคศิลปะในทะเบียน

การขึ้นทะเบียนผู้ประกอบการโรคศิลปะ

- ๕๑. ผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทย

การขึ้นทะเบียนผู้ประกอบการโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๑๒ (ก่อนปี พ.ศ.๒๕๔๒ เรียกว่า ผู้ประกอบโรคศิลปะแผนโบราณ) แต่การศึกษาในครั้งนี้ เลือกที่จะศึกษาผู้ที่ขึ้นทะเบียนนับตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๐๐ เป็นต้นมา เพราะข้อมูลก่อนหน้านี้ยังไม่ถูกนำมาป้อนเข้า

คอมพิวเตอร์และบางส่วนก็สูญหายไปจากเหตุการณ์ไฟไหม้เมื่อครั้งที่กองการประกอบโรคศิลป์ยังตั้งอยู่ที่วังเทวะเวสม์ เขตพระนคร กรุงเทพฯ

จากการประมวลผลการขึ้นทะเบียนนับตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๐๐ ถึงปี พ.ศ.๒๕๔๘ สรุปได้ดังตาราง ๑

ตารางที่ ๑ เลขทะเบียนผู้ประกอบการโรคศิลป์สาขาการแพทย์แผนไทย พ.ศ.๒๕๐๐-๒๕๔๘

ปี พ.ศ.	ประเภท	เลขทะเบียน	จำนวน (คน)
๒๕๐๐-๒๕๔๘	เวชกรรมไทย	พท.ว.๑๑๙๕๓ - ๑๕๖๑๒	๓,๖๖๐
๒๕๐๐-๒๕๔๘	เภสัชกรรมไทย	พท.ภ.๖๒๐๐ - ๒๐๕๕๓	๑๔,๓๕๔
๒๕๐๐-๒๕๔๘	การผดุงครรภ์ไทย	พท.ผ.๑๗๗๑ - ๓๖๖๑*	๑,๙๑๖
๒๕๔๘	การนวดไทย	พท.น. ๑ - ๘๑	๘๑
รวม			๒๐,๐๑๑

*หมายเหตุ: เลขทะเบียน พท.ผ.๒๑๗๖-๒๒๐๐ มีใบอนุญาตซ้ำกัน ในปี ๒๕๔๑ และ ๒๕๔๒

๒ ผู้ประกอบโรคศิลป์สาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์

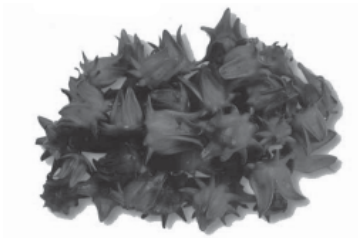
การขึ้นทะเบียนผู้ประกอบการโรคศิลป์สาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ดำเนินการครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๒ (ก่อนปี พ.ศ.๒๕๔๒ เรียกว่า ผู้ประกอบโรคศิลป์แผนโบราณแบบประยุกต์) จากการประมวลผลการขึ้นทะเบียนนับตั้งแต่ ปี พ.ศ.๒๕๓๒ จนถึงปี พ.ศ.๒๕๔๘ สรุปได้ดังตาราง ๒

ตารางที่ ๒ เลขทะเบียนผู้ประกอบการโรคศิลป์สาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ พ.ศ.๒๕๐๐-๒๕๔๘

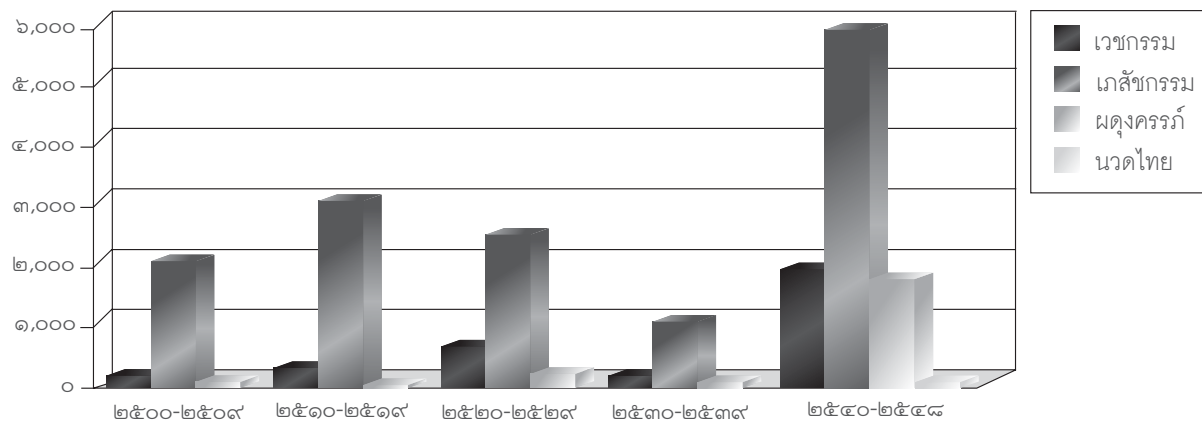
ปี พ.ศ.	สาขา	เลขทะเบียน	จำนวน (คน)
๒๕๓๒-๒๕๔๘	การแพทย์แผนไทยประยุกต์	บ.ป.๑ - ๔๗๓	๔๗๓

จำนวนผู้ประกอบการโรคศิลป์ตามทะเบียน

จากตัวเลขการขึ้นทะเบียนในแต่ละปี สามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อดูจำนวนที่ขึ้นทะเบียนโดยแบ่งเป็น ๕ ช่วงปี ปีละ ๑๐ ปี สรุปผลได้ตามแผนภูมิ ๑

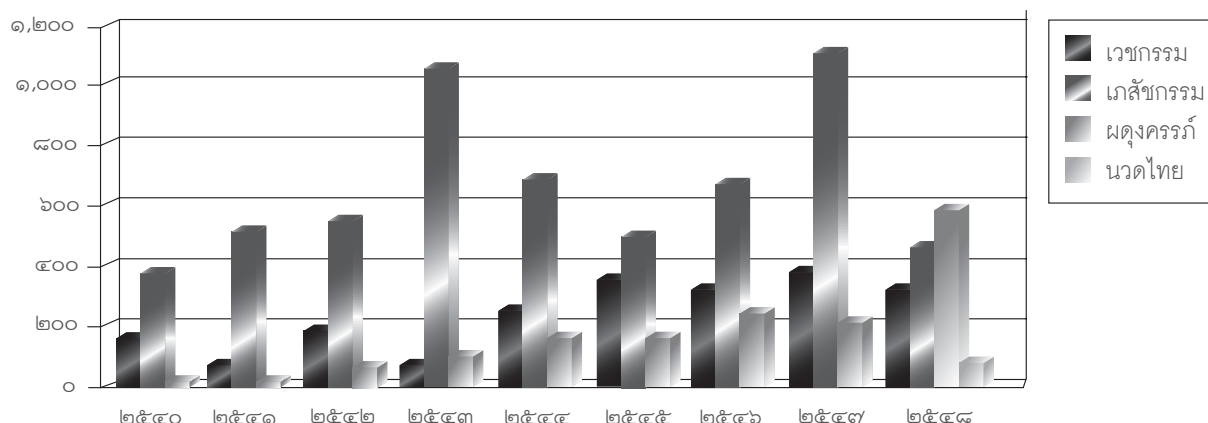
แผนภูมิ ๑ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยจำแนกตามช่วงปีที่ได้รับใบอนุญาต
(๒๕๐๐-๒๕๔๘)

นอกจากนี้ ยังพบว่าในทศวรรษ ๒๕๔๐-๒๕๔๘ ค่าเฉลี่ยจำนวนผู้ขึ้นทะเบียนเพิ่มขึ้นมากกว่าทศวรรษก่อนหน้าเป็นอย่างมาก โดยประเภทเวชกรรมไทยเพิ่มขึ้นประมาณ ๓-๑๒ เท่า ประเภทเภสัชกรรมไทยเพิ่มขึ้นประมาณ ๒-๗ เท่า ประเภทการผดุงครรภ์ไทยเพิ่มขึ้นประมาณ ๑๒-๓๖ เท่า เมื่อรวมผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยทุกประเภทพบว่ามีจำนวนเพิ่มขึ้นถึง ๒.๘ - ๕.๕ เท่า

เมื่อพิจารณาเฉพาะช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๘ ซึ่งเป็นช่วงที่มีการส่งเสริมการแพทย์แผนไทยโดยภาครัฐอย่างมากหลังวิกฤตเศรษฐกิจ สามารถสรุปผลได้ตามแผนภูมิ ๒

แผนภูมิ ๒ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยจำแนกตามปีที่ได้รับใบอนุญาต
(๒๕๔๐-๒๕๔๘)

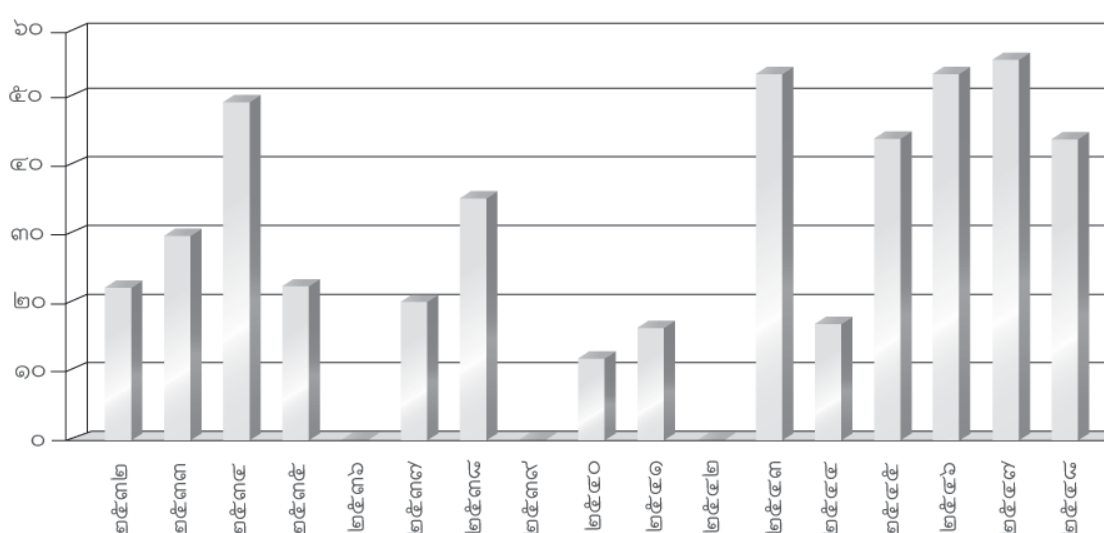

ค่าเฉลี่ยจำนวนผู้ขึ้นทะเบียนในแต่ละปี ช่วงปี ๒๕๔๐-๒๕๔๘
ประเภทเวชกรรมไทย = ๒๑๗ เภสัชกรรมไทย = ๖๕๒ การผดุงครรภ์ไทย = ๑๗๑

สำหรับจำนวนผู้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ สามารถสรุปผลได้ตามแผนภูมิ ๓

แผนภูมิ ๓ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์จำแนกตามปีที่ได้รับใบอนุญาต (๒๕๓๒-๒๕๔๘)

ค่าเฉลี่ยจำนวนผู้ขึ้นทะเบียนในแต่ละปี ช่วงปี ๒๕๓๒-๒๕๔๘ = ๒๘

ผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยรวมทุกประเภท

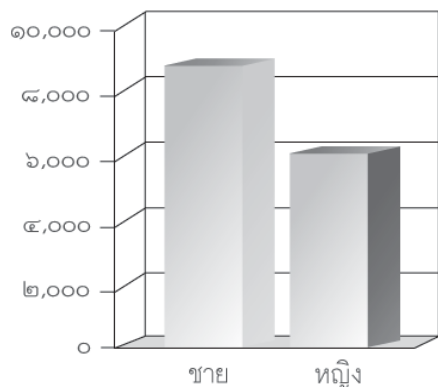
เนื่องจากการประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยแยกการสอบขึ้นทะเบียนเป็นประเภทต่าง ๆ ถึง ๔ ประเภท ดังนั้น ผู้ที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยจึงอาจมีทั้งผู้ที่มีใบอนุญาตประเภทใดประเภทหนึ่งเพียงประเภทเดียว หรืออาจมีใบอนุญาตหลายประเภทก็ได้ การหาจำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยโดยภาพรวมว่ามีจำนวนเท่าใด จึงต้องตรวจสอบฐานข้อมูลทะเบียนผู้ประกอบโรคศิลปะเพื่อประมวลว่าผู้ประกอบโรคศิลปะแต่ละรายมีใบอนุญาตประเภทใดบ้าง ซึ่งเป็นงานที่ต้องอาศัยเวลาและความละเอียดอ่อน เนื่องจากในฐานข้อมูลที่มีอยู่ยังไม่สามารถลดความซ้ำซ้อนของข้อมูลผู้ประกอบโรคศิลปะซึ่งเป็นคน ๆ เดียวกันให้เหลือเพียงรายการเดียวได้ทั้งหมด

นอกจากนี้ยังมีปัญหาที่ผู้ประกอบโรคศิลปะบางรายเปลี่ยนแปลงชื่อและนามสกุล ทำให้ไม่ทราบได้ว่าเป็นบุคคล ๆ เดียวกับผู้ประกอบโรคศิลปะคนใดในประเภทอื่นหรือไม่ ปัญหาต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยได้พยายามตรวจสอบและประมวลเท่าที่จะสามารถทำได้ การจะตรวจสอบให้ถูกต้องมากขึ้น จำเป็นต้องตรวจสอบกับเอกสารในแฟ้มทะเบียนผู้ประกอบโรคศิลปะของกองการประกอบโรคศิลปะ ซึ่งเป็นงานที่ควรดำเนินการในโอกาสต่อไป

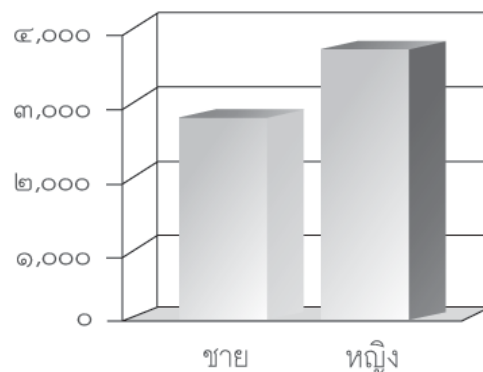
เมื่อนำข้อมูลผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๐๐-๒๕๔๘ ซึ่งประกอบด้วย ชื่อ นามสกุล ที่อยู่ อายุ ประเภท และปีที่ขึ้นทะเบียน นำมาประมวลโดยแก้ไขความซ้ำซ้อนของข้อมูลแล้วพบว่า มีผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยรวมทั้งสิ้น ๑๔,๘๔๕ คน ซึ่งเป็นตัวเลขที่ยังไม่ตรงกับข้อเท็จจริง เพราะพบว่า ยังมีข้อมูลที่ตกหล่นเพราะเลขทะเบียนขาดหายไปจากฐานข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย เวชกรรมไทย ๓๕ คน เภสัชกรรมไทย ๔๓๙ คน การผดุงครรภ์ไทย ๔๒ คน แต่เมื่อพิจารณาว่าจำนวนคนที่ขาดหายไปนี้มีจำนวนไม่มากเมื่อเทียบกับจำนวนทั้งหมด ผลการวิเคราะห์ตัวแปรต่างๆ ทางประชากรดังแผนภูมิต่อไปนี้จะน่าจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาเบื้องต้นครั้งนี้

แผนภูมิ ๔ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยทุกประเภท จำแนกตามเพศ (๒๕๐๐-๒๕๔๘)

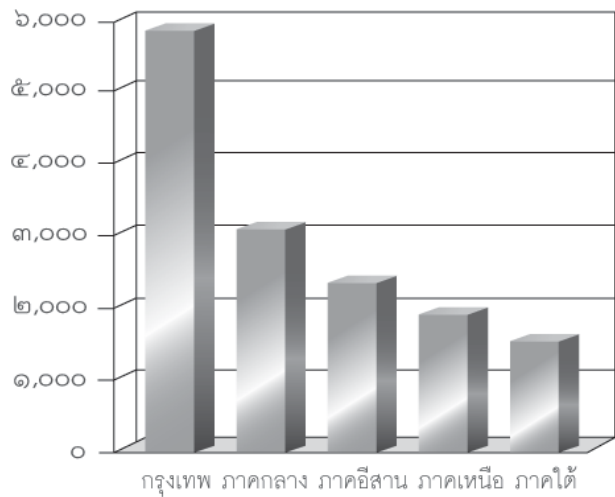
แผนภูมิ ๕ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยทุกประเภท จำแนกตามเพศ (๒๕๔๐-๒๕๔๘)

จากแผนภูมิ ๔ เห็นได้ว่า ผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยเพศชายมีมากกว่าเพศหญิงในสัดส่วน ๓ : ๒ แต่เปรียบเทียบกับแผนภูมิ ๕ แสดงให้เห็นว่าในช่วง ๘ ปีที่ผ่านมา ผู้หญิงสามารถสอบขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยได้มากกว่าผู้ชายในสัดส่วน ๔ : ๓

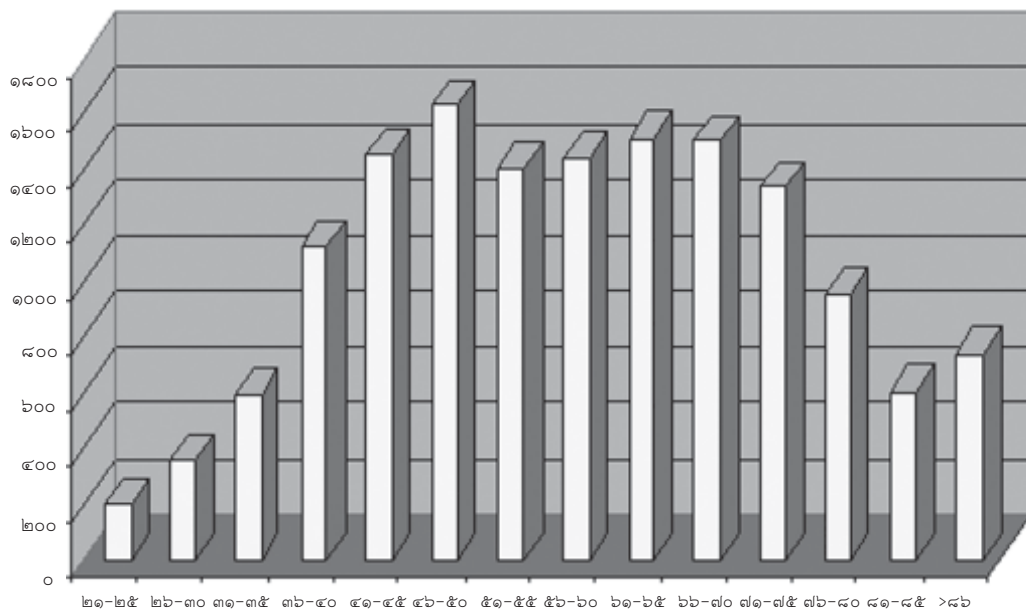
แผนภูมิ ๖ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยทุกประเภทจำแนกตามภูมิภาค (๒๕๐๐-๒๕๔๘)

ผู้ขึ้นทะเบียนอยู่ในกรุงเทพฯ มากที่สุด รองลงมาคือภาคกลาง ส่วนที่เหลือกระจายอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้ ตามลำดับ

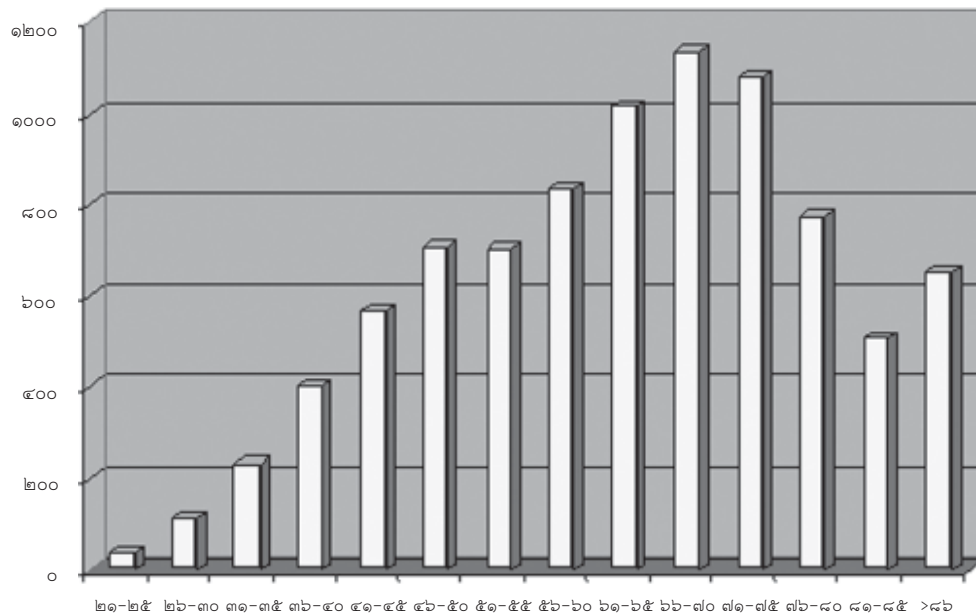

แผนภูมิ ๗ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยทุกประเภทจำแนกตามช่วงอายุ (๒๕๐๐-๒๕๔๘)

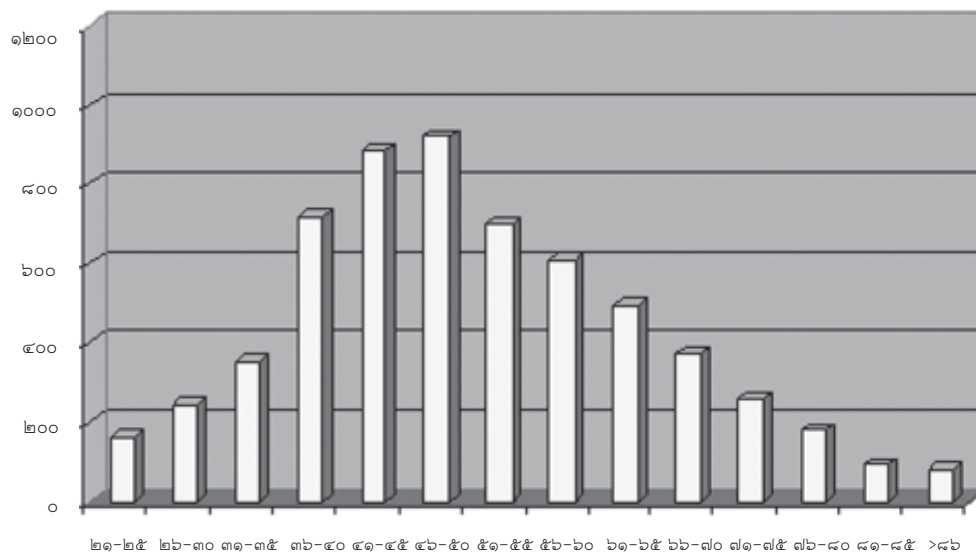
เนื่องจากฐานข้อมูลไม่สามารถตัดข้อมูลผู้ที่เสียชีวิตออกไปได้ และผู้วิจัยไม่นำอัตราการตายในแต่ละช่วงอายุมาคำนวณ ดังนั้นจึงพบว่า มีแพทย์แผนไทยกระจายอยู่ในช่วงอายุ ๔๑ - ๗๕ ปี ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ค่าอายุเฉลี่ย ๕๘ ปี

แผนภูมิ ๘ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยทุกประเภทเพศชายจำแนกตาม
ช่วงอายุ (๒๕๐๐-๒๕๔๘)

แพทย์แผนไทยเพศชายกระจายอยู่ในช่วงอายุ ๖๑-๗๖ ปี ในสัดส่วนที่สูงกว่าช่วงอื่นๆ โดยมีค่าอายุเฉลี่ย ๖๓ ปี

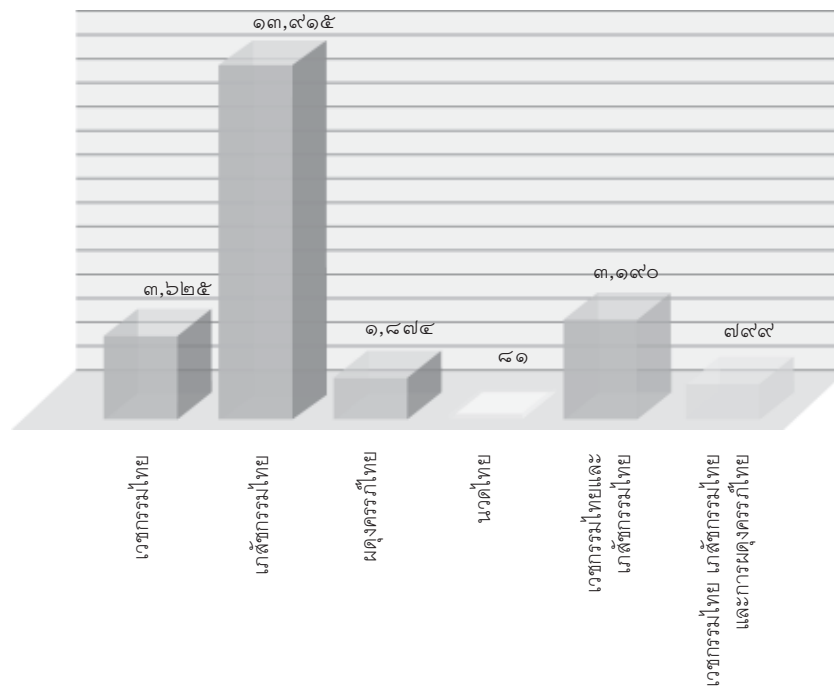
แผนภูมิ ๙ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยทุกประเภทเพศหญิงจำแนกตาม
ช่วงอายุ (๒๕๐๐-๒๕๔๘)

แพทย์แผนไทยเพศหญิงกระจายอยู่ในช่วงอายุที่น้อยกว่าเพศชาย โดยมีค่าอายุเฉลี่ย ๕๑ ปี

แผนภูมิ ๑๐ ภาพรวมของผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยทุกประเภท

ผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทย ๑๔,๘๔๕ คน มีใบอนุญาตประเภท

เวชกรรมไทย ๓,๖๒๕ คน (ร้อยละ ๒๔)

เกษัชกรรมไทย ๑๓,๙๑๕ คน (ร้อยละ ๙๓)

การผดุงครรภ์ไทย ๑,๘๗๔ คน (ร้อยละ ๑๓)

การนวดไทย ๘๑ คน (ร้อยละ ๐.๕)

มีใบอนุญาตเวชกรรมไทยและเกษัชกรรมไทย ๓,๑๙๐ คน (ร้อยละ ๒๑)

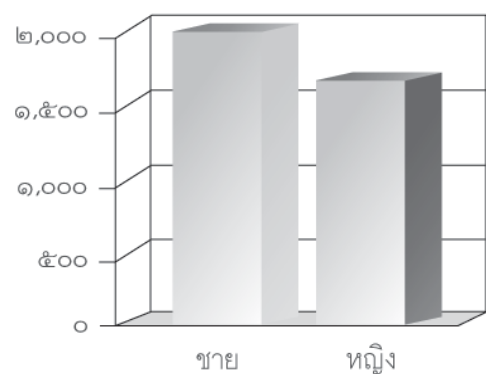
มีใบอนุญาตเวชกรรมไทย เกษัชกรรมไทย และการผดุงครรภ์ไทย ๗๙๙ คน (ร้อยละ ๕)

ผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทย

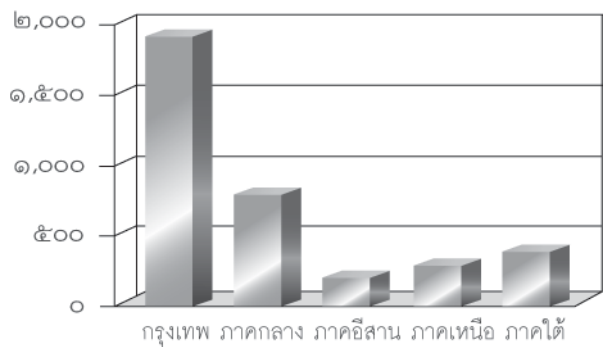
เมื่อแยกวิเคราะห์ตัวแปรทางประชากรเฉพาะผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทย สามารถสรุปผลได้ตามแผนภูมิ ๑๑ - ๑๖

แผนภูมิ ๑๑ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทย จำแนกตามเพศ (๒๕๐๐-๒๕๔๘)

ผู้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทยเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิงในสัดส่วน ๖ : ๕

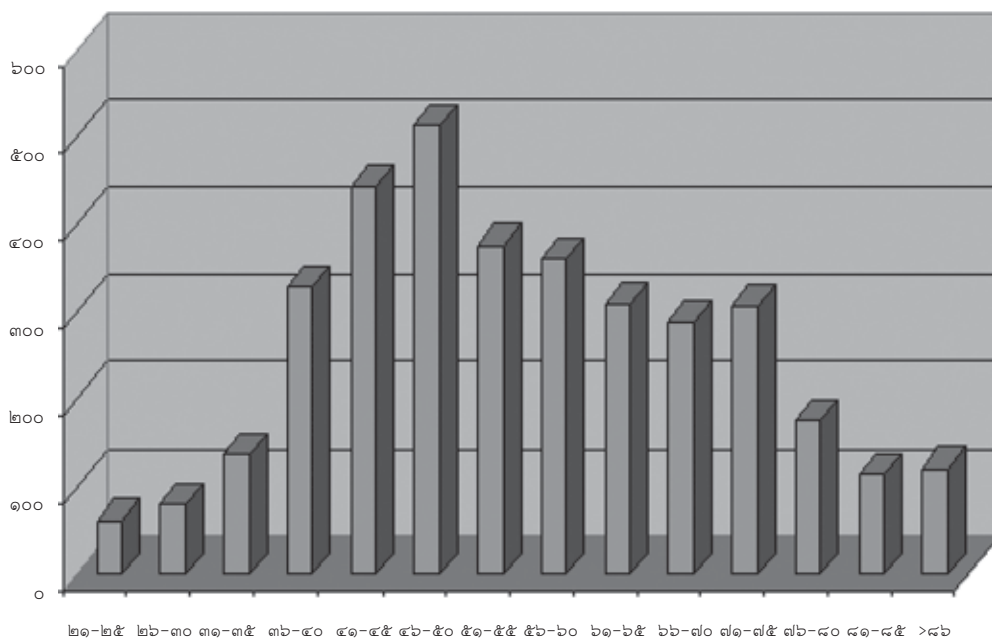

แผนภูมิ ๑๒ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทยจำแนกตามภูมิภาค (๒๕๐๐-๒๕๔๘)

เมื่อเปรียบเทียบกับภาพรวม พบว่า แพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทยมีสัดส่วนของผู้ที่สูงอายุจำนวนน้อยกว่าแพทย์แผนไทยทั้งหมด โดยมีค่าเฉลี่ยอายุ ๕๖ ปี

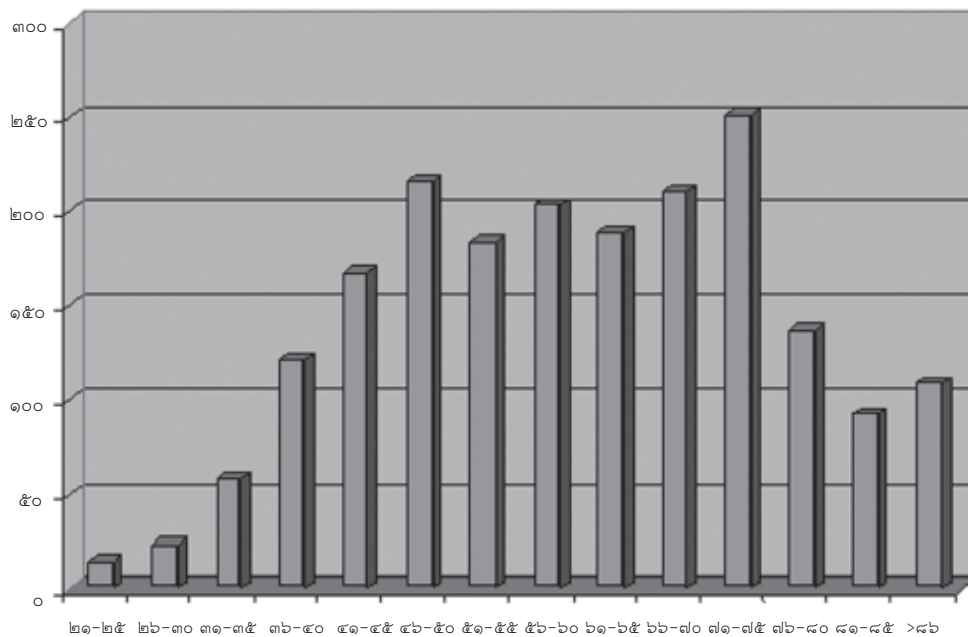
แผนภูมิ ๑๓ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทยจำแนกตามช่วงอายุ (๒๕๐๐-๒๕๔๘)

เมื่อเปรียบเทียบกับภาพรวม พบว่า แพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทย มีสัดส่วนของผู้ที่สูงอายุจำนวนน้อยกว่าแพทย์แผนไทยทั้งหมด โดยมีค่าเฉลี่ยอายุ ๕๖ ปี

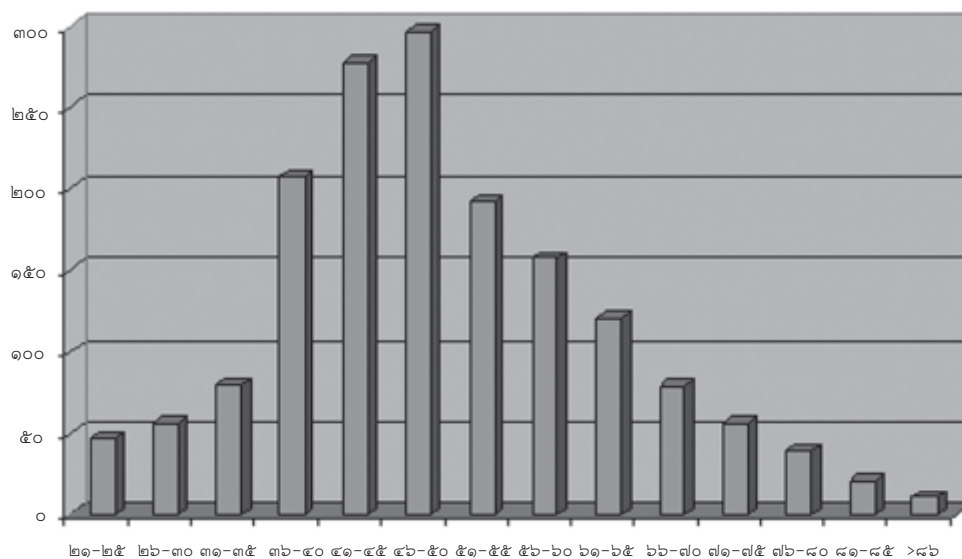

แผนภูมิ ๑๔ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทยเพศชาย
จำแนกตามช่วงอายุ (๒๕๐๐-๒๕๔๘)

แพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทยเพศชายส่วนใหญ่กระจายอยู่ในช่วงอายุ ๔๑-๗๕ ปี ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน โดยมีค่าอายุเฉลี่ย ๖๐ ปี

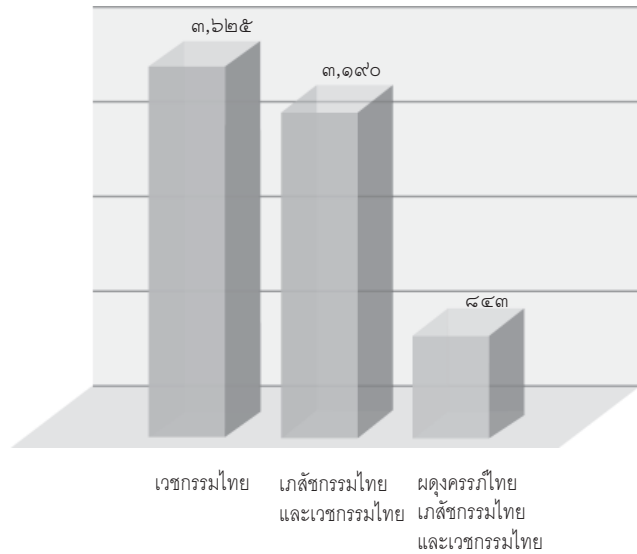
แผนภูมิ ๑๕ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทยเพศหญิง
จำแนกตามช่วงอายุ (๒๕๐๐-๒๕๔๘)

แพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทยเพศหญิงกระจายอยู่ในช่วงอายุที่น้อยกว่าเพศชาย โดยมีค่าอายุเฉลี่ย ๕๐ ปี

แผนภูมิ ๑๖ จำนวนของผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทย จำแนกตามการมีใบอนุญาตประกอบโรคศิลปะประเภทอื่นๆ

ผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทย
ประเภทเวชกรรมไทย ๓,๖๒๕ คน
มีใบอนุญาตประเภทเภสัชกรรมไทยอยู่ด้วย
๓,๑๙๐ คน (ร้อยละ ๘๘)
มีใบอนุญาตประเภทการผดุงครรภ์ไทยอยู่ด้วย
๘๔๓ คน (ร้อยละ ๒๓)
มีใบอนุญาตประเภทเวชกรรมไทยเท่านั้น
๓๖๖ คน (ร้อยละ ๑๐)
มีผู้มีประสบการณ์ด้านการแพทย์พื้นบ้านไทย
๕ คน

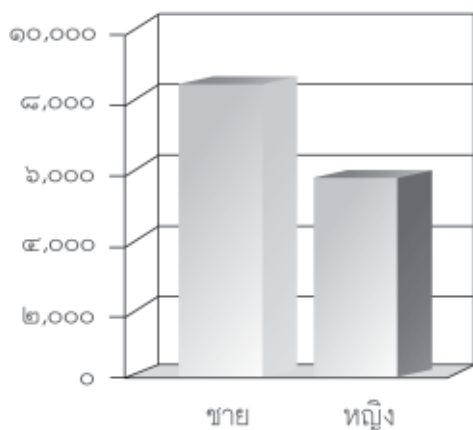

หมายเหตุ ข้อมูลที่ขาดหายไปจากฐานข้อมูลในประเภทเวชกรรมไทยมี ๓๖ ราย

ผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทเภสัชกรรมไทย

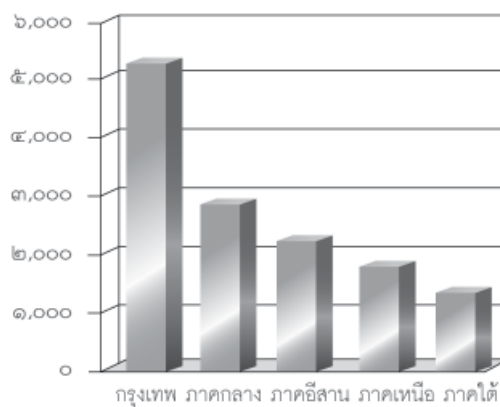
เมื่อแยกวิเคราะห์ตัวแปรทางประชากรเฉพาะผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทย
ประเภทเภสัชกรรมไทย สามารถสรุปผลได้ตามแผนภูมิ ๑๗ - ๒๒

แผนภูมิ ๑๗ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะ สาขาการแพทย์แผนไทยประเภท เภสัชกรรมไทย จำแนกตามเพศ (๒๕๐๐-๒๕๔๘)

ผู้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิงในสัดส่วน
๓: ๒

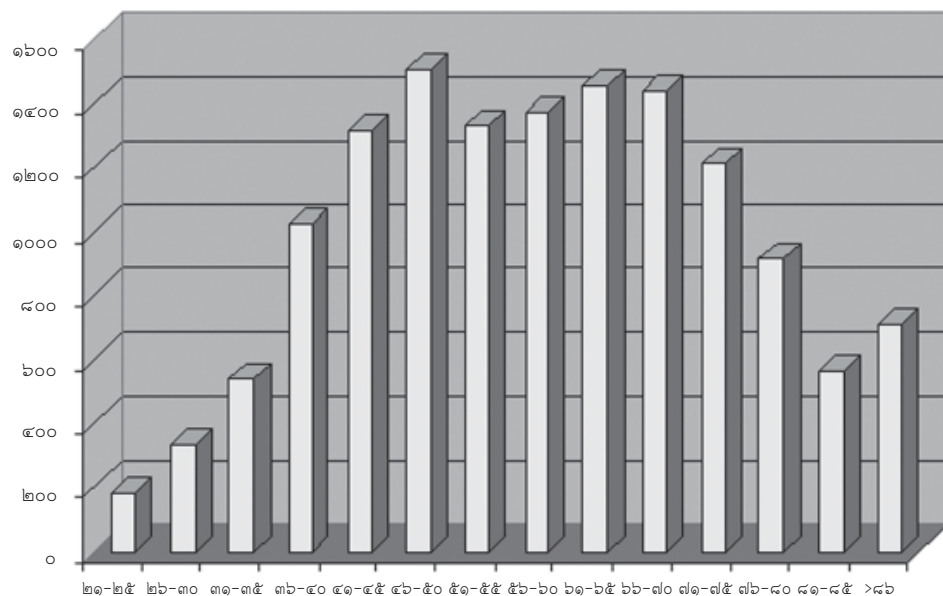
แผนภูมิ ๑๘ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการ แพทย์แผนไทยประเภทเภสัชกรรมไทย จำแนกตามภูมิภาค (๒๕๐๐-๒๕๔๘)

มีผู้ขึ้นทะเบียนอยู่ในกรุงเทพฯ มากที่สุด รองลงมา
คือภาคกลาง ส่วนที่เหลือนกระจายอยู่ในภาคตะวันออก-
ออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้

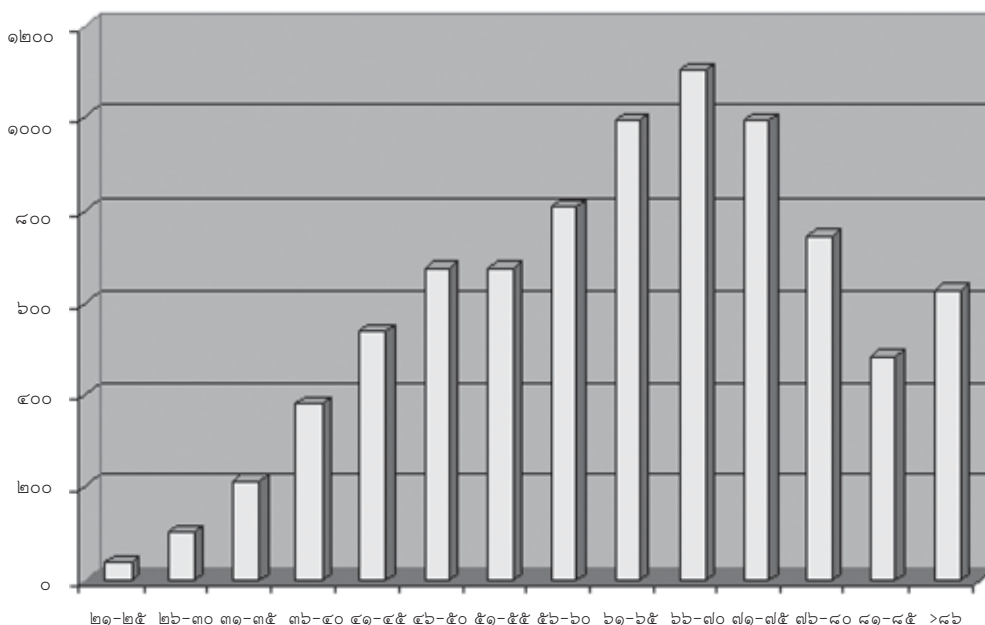

แผนภูมิ ๑๙ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทเภสัชกรรมไทย
จำแนกตามช่วงอายุ (๒๕๐๐-๒๕๔๘)

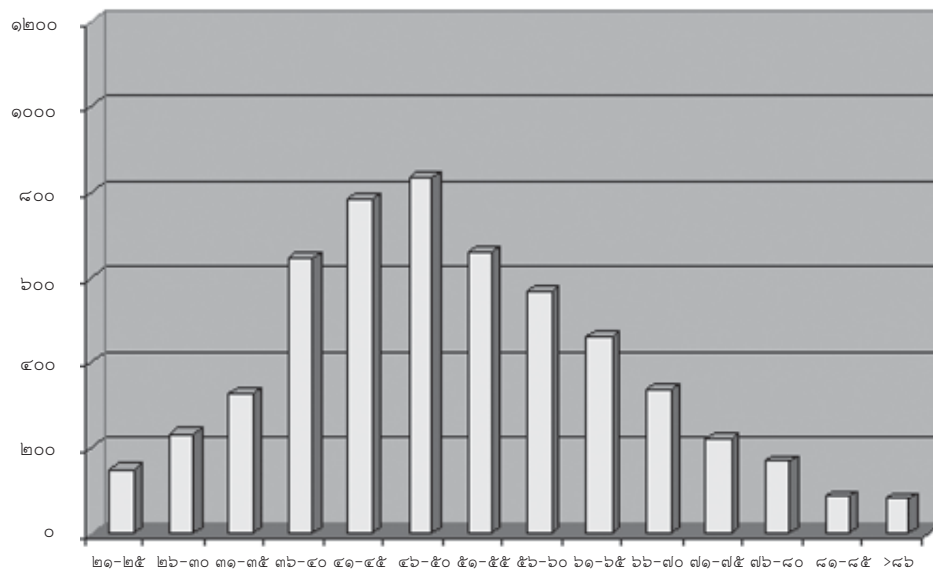
เนื่องจากแพทย์แผนไทยประเภทเภสัชกรรมไทยเป็นประชากรส่วนใหญ่ของแพทย์แผนไทย จึงพบว่า สัดส่วนในช่วงอายุต่างๆ ใกล้เคียงกับแพทย์แผนไทยทั้งหมด ค่าอายุเฉลี่ย ๕๘ ปี

แผนภูมิ ๒๐ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทเภสัชกรรมไทยเพศชาย
จำแนกตามช่วงอายุ (๒๕๐๐-๒๕๔๘)

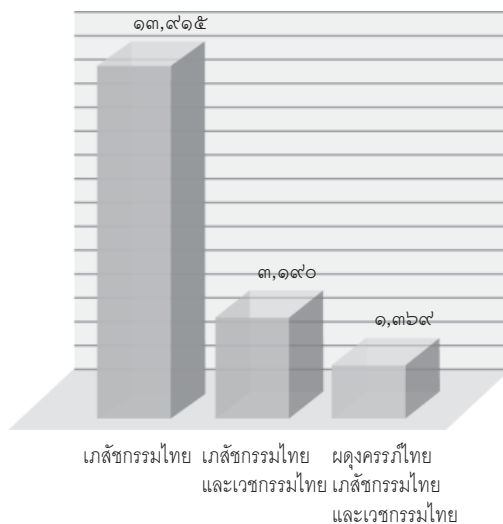
แพทย์แผนไทยประเภทเภสัชกรรมไทยเพศชายอยู่ในช่วงอายุ ๔๖-๘๐ ปี ใน สัดส่วนที่มากกว่าช่วงอายุอื่นๆ โดยมีค่าอายุเฉลี่ย ๖๓ ปี

แผนภูมิ ๒๑ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทเภสัชกรรมไทยเพศหญิง
จำแนกตามช่วงอายุ (๒๕๐๐-๒๕๔๘)

แพทย์แผนไทยประเภทเภสัชกรรมไทยเพศหญิงกระจายอยู่ในช่วงอายุที่น้อยกว่า
เพศชาย โดยมีค่าอายุเฉลี่ย ๕๑ ปี

แผนภูมิ ๒๒ จำนวนของผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทเภสัชกรรมไทย
จำแนกตามการมีใบอนุญาตประกอบโรคศิลปะประเภทอื่นๆ

ผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภท
เภสัชกรรมไทย ๑๓,๙๑๕ คน
มีใบอนุญาตประกอบโรคศิลปะประเภทเวชกรรมไทยอยู่ด้วย ๓,๑๙๐ คน
(ร้อยละ ๒๓)
มีใบอนุญาตประกอบโรคศิลปะการผดุงครรภ์ไทยอยู่ด้วย ๑,๓๖๙ คน
(ร้อยละ ๑๐)
มีใบอนุญาตประกอบโรคศิลปะเวชกรรมไทยเท่านั้น ๑๐,๑๔๕ คน
(ร้อยละ ๗๓)

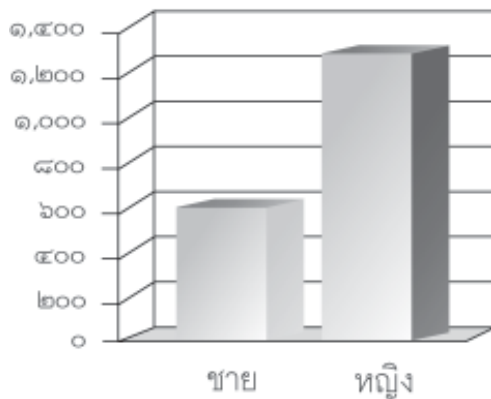
หมายเหตุ ข้อมูลที่ขาดหายไปจากฐานข้อมูลในประเภทเภสัชกรรมไทยมี ๔๓๙ ราย

ผู้ประกอบการโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทการผดุงครรภ์ไทย

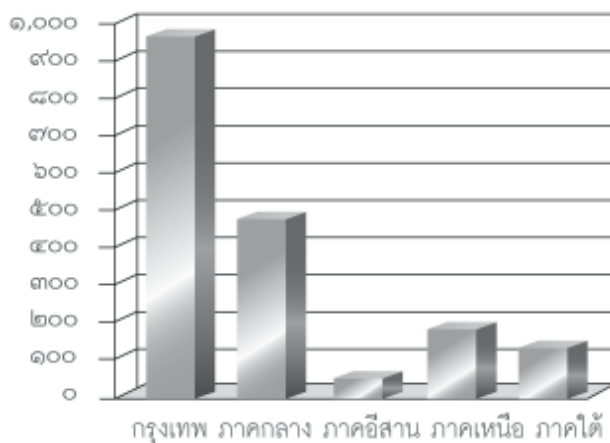
เมื่อแยกวิเคราะห์ตัวแปรทางประชากรเฉพาะผู้ประกอบการโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทการผดุงครรภ์ไทย สามารถสรุปผลได้ตามแผนภูมิ ๒๓ - ๒๔

แผนภูมิ ๒๓ จำนวนผู้ประกอบการโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทการผดุงครรภ์ไทย
จำแนกตามเพศ (๒๕๐๐-๒๕๔๘)

มีผู้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชายในสัดส่วน ๗ : ๓

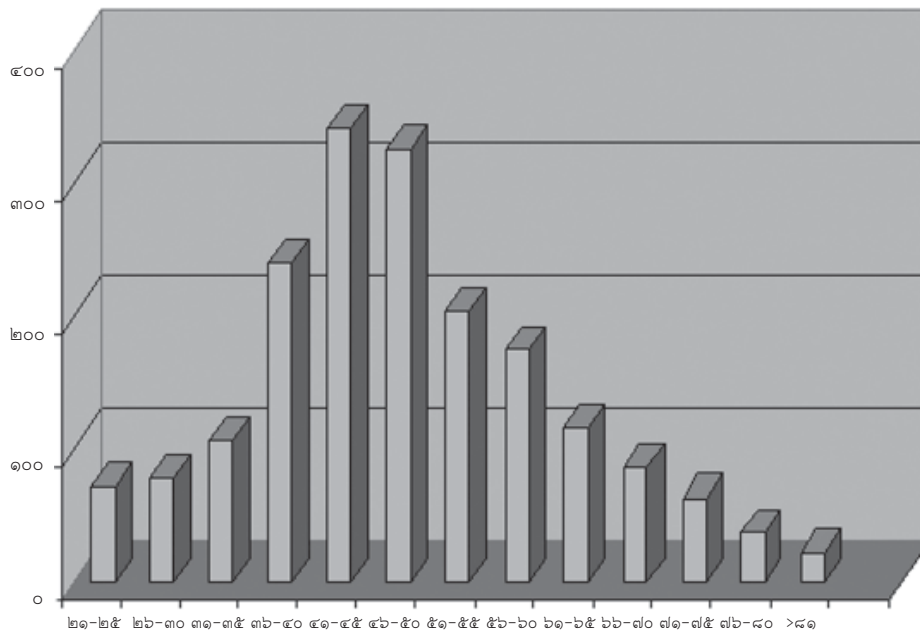
แผนภูมิ ๒๔ จำนวนผู้ประกอบการโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทการผดุงครรภ์ไทย
จำแนกตามภูมิภาค (๒๕๐๐-๒๕๔๘)

ผู้ขึ้นทะเบียนอยู่ในกรุงเทพฯ มากที่สุด รองลงมาคือภาคกลาง ส่วนที่เหลือกระจายอยู่ในภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามลำดับ

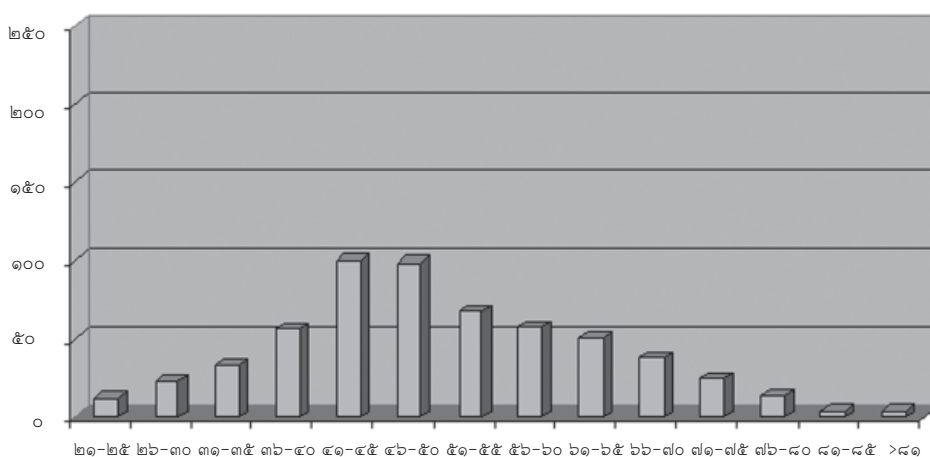

แผนภูมิ ๒๕ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทการผดุงครรภ์ไทยจำแนกตามช่วงอายุ (๒๕๐๐-๒๕๔๘)

แพทย์แผนไทยประเภทการผดุงครรภ์ไทยมีสัดส่วนของผู้สูงอายุน้อยกว่าประเภทเภสัชกรรมไทยและเวชกรรมไทย โดยมีค่าอายุเฉลี่ย ๔๘ ปี

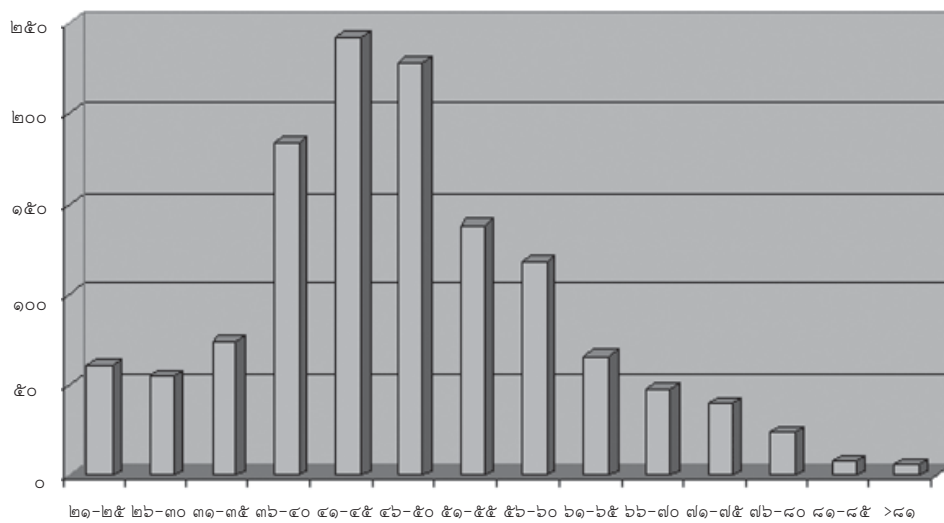
แผนภูมิ ๒๖ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทการผดุงครรภ์ไทยเพศชายจำแนกตามช่วงอายุ (๒๕๐๐-๒๕๔๘)

แพทย์แผนไทยประเภทการผดุงครรภ์ไทยเพศชายกระจายอยู่ในช่วงอายุ ๔๑ - ๕๐ ปี ในสัดส่วนที่สูงกว่าช่วงอายุอื่นๆ โดยมีค่าอายุเฉลี่ย ๕๐ ปี

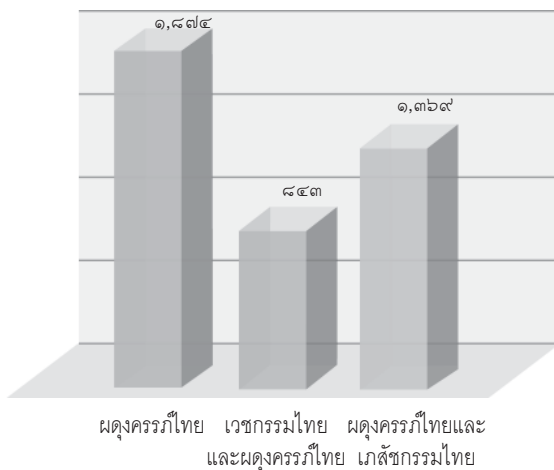

แผนภูมิ ๒๗ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทการผดุงครรภ์ไทยเพศหญิง
จำแนกตามช่วงอายุ (๒๕๐๐-๒๕๔๘)

แพทย์แผนไทยประเภทการผดุงครรภ์ไทยเพศหญิงมีสัดส่วนช่วงอายุคล้ายเพศชาย โดยมีค่าอายุเฉลี่ย ๔๘ ปี

แผนภูมิ ๒๘ จำนวนของผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทการผดุงครรภ์ไทย
จำแนกตามการมีใบอนุญาตประกอบโรคศิลปะประเภทอื่น ๆ

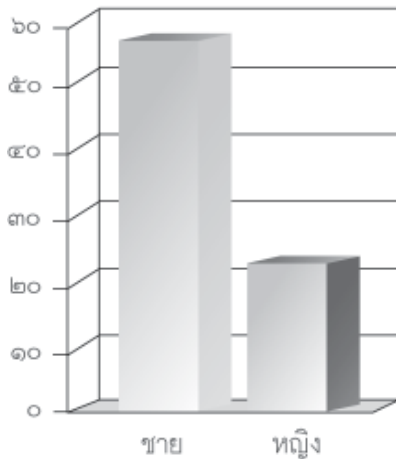
ผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทการ
ผดุงครรภ์ไทย ๑,๔๗๔ คน
มีใบอนุญาตประเภทเวชกรรมไทยอยู่ด้วย ๔๔๓ คน
(ร้อยละ ๔๕)
มีใบอนุญาตประเภทเภสัชกรรมไทยอยู่ด้วย ๑,๓๖๙ คน
(ร้อยละ ๗๓)
มีใบอนุญาตประเภทการผดุงครรภ์ไทยเท่านั้น ๔๖๐ คน
(ร้อยละ ๒๔)

หมายเหตุ ข้อมูลที่ขาดหายไปจากฐานข้อมูลในประเภทการผดุงครรภ์ไทยมี ๔๒ ราย

ผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทการนวดไทย

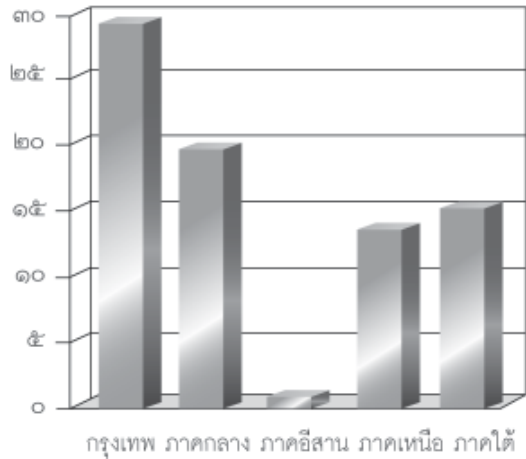
เมื่อแยกวิเคราะห์ตัวแปรทางประชากรเฉพาะผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทการนวดไทย สามารถสรุปผลได้ตามแผนภูมิ ๒๙ - ๓๔

แผนภูมิ ๒๙ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทการนวดไทยจำแนกตามเพศ (๒๕๔๘)

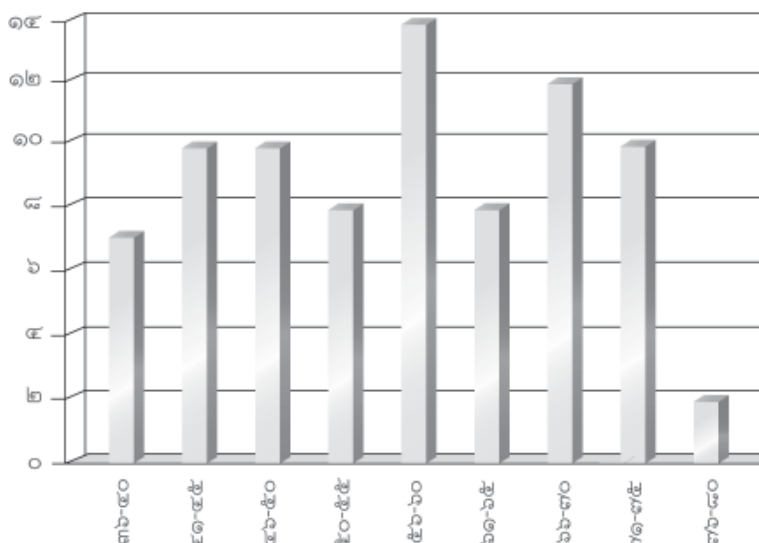
ผู้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิงในสัดส่วน ๗ : ๓

แผนภูมิ ๓๐ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทการนวดไทยจำแนกตามภูมิภาค (๒๕๔๘)

ผู้ขึ้นทะเบียนอยู่ในกรุงเทพฯ มากที่สุด ส่วนที่เหลือกระจายอยู่ในภาคกลาง ภาคใต้ และภาคเหนือในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

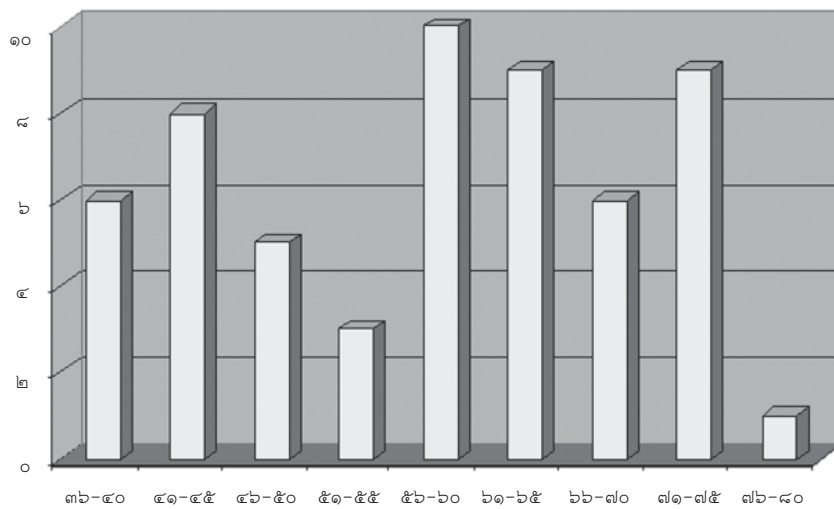
แผนภูมิ ๓๑ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทการนวดไทยจำแนกตามช่วงอายุ (๒๕๔๘)

ผู้ขึ้นทะเบียนกระจายอยู่ในช่วงอายุต่างๆ ใกล้เคียงกัน ค่าอายุเฉลี่ย ๕๖ ปี

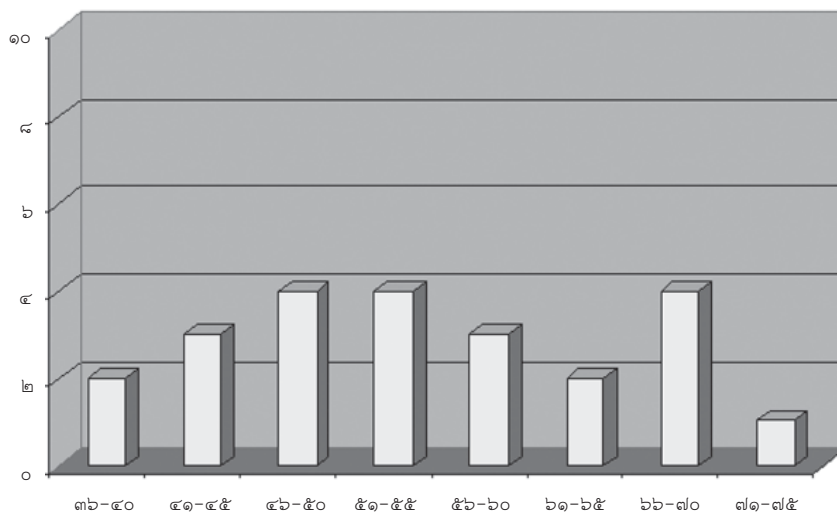

แผนภูมิ ๓๒ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทการนวดไทยเพศชายจำแนกตามช่วงอายุ (๒๕๔๘)

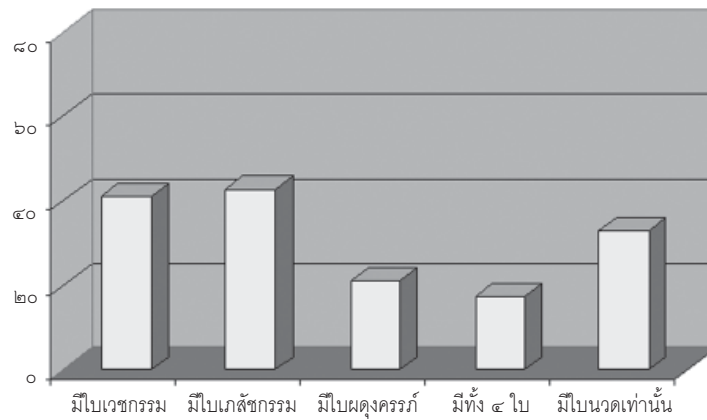
แพทย์แผนไทยประเภทการนวดไทยเพศชายกระจายอยู่ในช่วงอายุ ๕๖ - ๖๕ ปี, ๗๑ - ๗๕ ปี และ ๔๑ - ๔๕ ปี ในสัดส่วนที่สูงกว่าช่วงอายุอื่นๆ โดยมีค่าอายุเฉลี่ย ๕๗ ปี

แผนภูมิ ๓๓ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทการนวดไทยเพศหญิงจำแนกตามช่วงอายุ (๒๕๔๘)

แพทย์แผนไทยประเภทการนวดไทยเพศหญิง กระจายอยู่ในช่วงอายุต่างๆ ใกล้เคียงกัน โดยมีค่าอายุเฉลี่ย ๕๕ ปี

แผนภูมิ ๓๔ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทการนวดไทยจำแนกตามการมีใบอนุญาตประกอบโรคศิลปะประเภทอื่นๆ (๒๕๕๘)

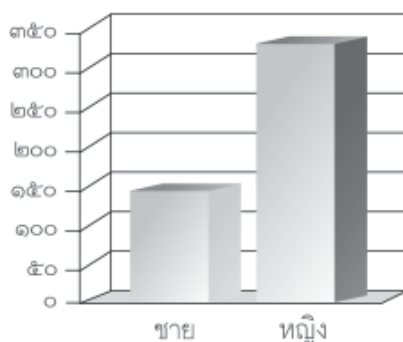
ผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทการนวดไทย ๘๑ คน

มีใบอนุญาตประเภทเวชกรรมไทยอยู่ด้วย	๔๑	คน (ร้อยละ ๕๑)
มีใบอนุญาตประเภทเภสัชกรรมไทยอยู่ด้วย	๔๓	คน (ร้อยละ ๕๓)
มีใบอนุญาตประเภทการผดุงครรภ์ไทยอยู่ด้วย	๒๑	คน (ร้อยละ ๒๖)
มีใบอนุญาตประเภทการนวดไทยเท่านั้น	๓๓	คน (ร้อยละ ๔๑)
มีใบอนุญาตครบทั้ง ๔ ประเภท	๑๗	คน (ร้อยละ ๒๑)

ผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์

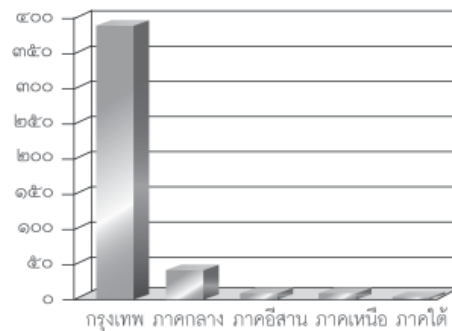
เมื่อแยกวิเคราะห์ตัวแปรทางประชากรเฉพาะผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์สามารถสรุปผลได้ตามแผนภูมิ ๓๕ - ๓๘

แผนภูมิ ๓๕ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์จำแนกตามเพศ (๒๕๓๒ - ๒๕๕๘)

ผู้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชายในสัดส่วน ๗ : ๓

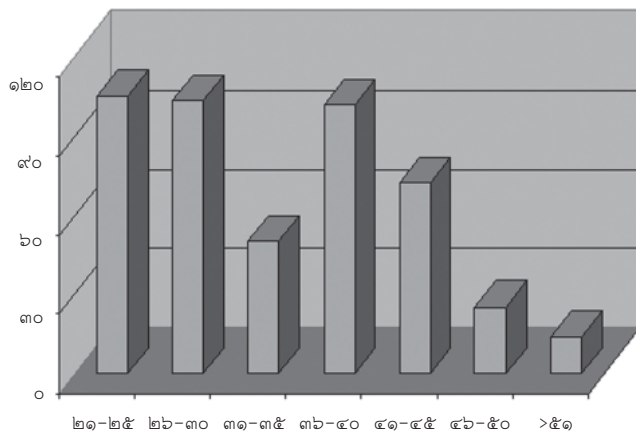
แผนภูมิ ๓๖ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์จำแนกตามภูมิภาค (๒๕๓๒-๒๕๕๘)

ผู้ขึ้นทะเบียนส่วนใหญ่อยู่ในกรุงเทพฯ มากกว่าส่วนอื่นๆ ของประเทศ

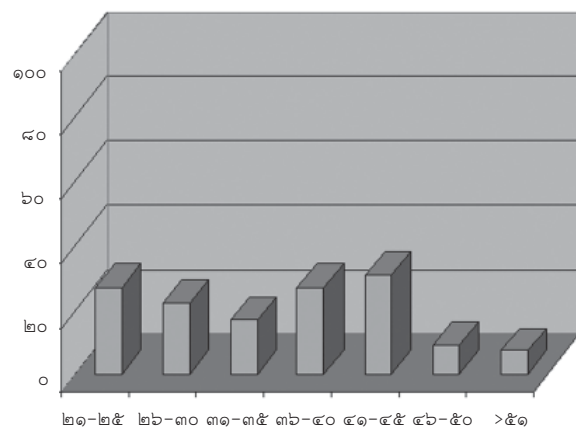

แผนภูมิ ๓๗ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขา
การแพทย์แผนไทยประยุกต์จำแนก
ตามช่วงอายุ (๒๕๓๒-๒๕๔๘)

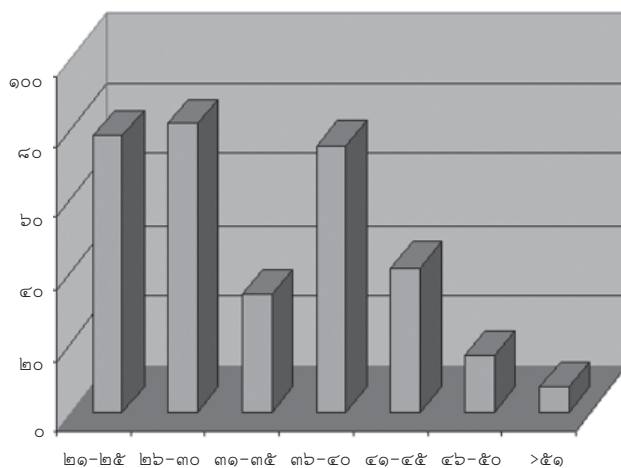
ผู้ขึ้นทะเบียนอยู่ในช่วงอายุ ๒๑ - ๓๐ ปี และ ๓๖ - ๔๐ ปี ในสัดส่วนที่สูงกว่าช่วงอายุอื่นๆ โดยมีค่าอายุเฉลี่ย ๓๔ ปี

แผนภูมิ ๓๘ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการ
แพทย์แผนไทยประยุกต์เพศชาย
จำแนกตามช่วงอายุ (๒๕๓๒-๒๕๔๘)

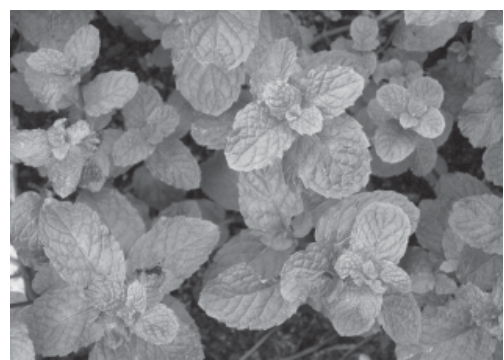

แพทย์แผนไทยประยุกต์เพศชายกระจายอยู่ในช่วงอายุ ๒๑ - ๔๕ ปี ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน โดยมีค่าอายุเฉลี่ย ๓๖ ปี

แผนภูมิ ๓๙ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์เพศหญิงจำแนกตาม
ช่วงอายุ (๒๕๓๒-๒๕๔๘)

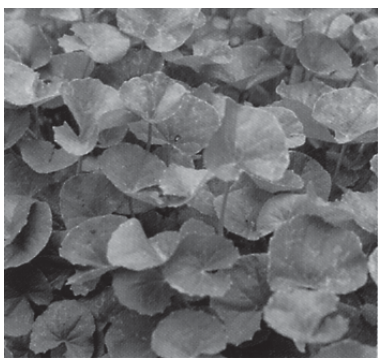
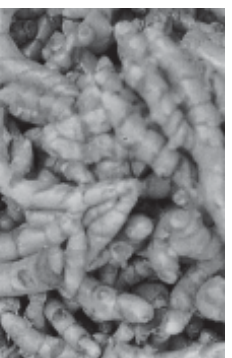
แพทย์แผนไทยประยุกต์เพศชายกระจายอยู่ในช่วงอายุ ๒๑ - ๔๕ ปี ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน โดยมีค่าอายุเฉลี่ย ๓๖ ปี

สรุปผลการศึกษาที่สำคัญเกี่ยวกับผู้ประกอบการโรคศิลปะ:

๕. สาขาการแพทย์แผนไทย

๑. นับแต่ปี พ.ศ.๒๕๐๐ เป็นต้นมา มีผู้ประกอบการโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยขึ้นทะเบียนทั้ง ๔ ประเภทรวมทั้งสิ้น ๒๐,๐๑๑ คน แต่เมื่อนำมาตรวจสอบตามทะเบียนเพื่อดูการได้ใบอนุญาตซึ่งหลายคนมีใบอนุญาตได้หลายประเภทแล้ว พบว่ามีผู้ที่เป็นผู้ประกอบการโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยจำนวนทั้งสิ้น ๑๔,๘๔๕ คน
๒. ในช่วงทศวรรษนี้ (พ.ศ.๒๕๔๐-๒๕๔๙) ผู้ประกอบการโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นกว่าช่วงทศวรรษก่อนหน้านี้อย่างมาก โดยเมื่อรวมผู้ประกอบการโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยทุกประเภทพบว่ามีจำนวนเพิ่มขึ้นถึง ๒.๘ - ๕.๕ เท่า
๓. ผู้ประกอบการโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิงในสัดส่วน ๓ : ๒ แต่ในช่วง ๙ ปีที่ผ่านมาผู้หญิงสามารถสอบขึ้นทะเบียนได้มากกว่าผู้ชายในสัดส่วน ๔ : ๓ (ยกเว้นในประเภทการผดุงครรภ์ไทยที่มีสัดส่วนผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย ๗ : ๓)
๔. ผู้ประกอบการโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยแจ้งในการขึ้นทะเบียนว่าอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ มากที่สุด รองลงมาคือภาคกลาง ส่วนที่เหลือกระจายอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้ตามลำดับ
๕. มีผู้ประกอบการโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยกระจายอยู่ในช่วงอายุ ๔๑-๗๕ ปีในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน โดยมีค่าอายุเฉลี่ย ๕๘ ปี (ยังไม่ตัดข้อมูลผู้เสียชีวิต) มีเพียงประเภทการผดุงครรภ์ไทยที่มีสัดส่วนของผู้สูงอายุน้อยกว่าประเภทเภสัชกรรมไทยและเวชกรรมไทย มีค่าอายุเฉลี่ย ๔๘ ปี
๖. ผู้ประกอบการโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยเพศชายกระจายอยู่ในช่วงอายุ ๖๑-๗๖ ปีในสัดส่วนที่สูงกว่าช่วงอื่นๆ โดยมีค่าอายุเฉลี่ย ๖๓ ปี ในขณะที่เพศหญิงกระจายอยู่ในช่วงอายุที่น้อยกว่าเพศชาย โดยมีค่าอายุเฉลี่ย ๕๑ ปี
๗. ผู้ประกอบการโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยส่วนใหญ่เป็นประเภทเภสัชกรรมไทย ร้อยละ ๙๓ รองลงมาคือประเภทเวชกรรมไทย ร้อยละ ๒๔ การผดุงครรภ์ไทย ร้อยละ ๑๓ การนวดไทย ร้อยละ ๐.๕ ในจำนวนนี้มีผู้ที่ใบอนุญาตหลายประเภท คือ มีใบอนุญาตเวชกรรมไทยและเภสัชกรรมไทย ร้อยละ ๒๑ มีใบอนุญาต เวชกรรมไทย เภสัชกรรมไทยและการผดุงครรภ์ไทย ร้อยละ ๕ ส่วนผู้ที่มีใบอนุญาตครบทั้ง ๔ ประเภทมีเพียง ๑๗ คนเท่านั้น

๕. สาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์

๑. นับแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๒ ซึ่งเป็นปีแรกที่มีการขึ้นทะเบียน มีผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ขึ้นทะเบียน รวมทั้งสิ้น ๔๗๓ คน
๒. ผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์มีจำนวนผู้ขึ้นทะเบียนในแต่ละปีน้อยกว่าสาขาการแพทย์แผนไทยมาก กล่าวคือ มีผู้ขึ้นทะเบียนสูงสุดไม่เกินปีละ ๖๐ คน โดยมีค่าเฉลี่ยปีละ ๒๘ คน
๓. ผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์เป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชายในสัดส่วน ๗:๓
๔. ผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์แจ้งในการขึ้นทะเบียนว่าอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ มากที่สุด รองลงมาคือภาคกลาง ส่วนที่เหลือซึ่งมีสัดส่วนน้อยมากกระจายอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้ ตามลำดับ
๕. มีผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์อยู่ในช่วงอายุ ๒๑-๓๐ ปี และ ๓๖-๔๐ ปี ในสัดส่วนที่สูงกว่าช่วงอายุอื่นๆ โดยมีค่าอายุเฉลี่ย ๓๔ ปี

ส่วนที่สอง: ผลการศึกษาเกี่ยวกับครูแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทย

ในการศึกษาเกี่ยวกับครูแพทย์แผนไทย ผู้วิจัยใช้ข้อมูลผู้ที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นครูผู้รับมอบตัวศิษย์ ก่อนวันที่ ๒๑ มีนาคม พ.ศ.๒๕๔๘ เป็นฐานในการวิเคราะห์ เนื่องจากไม่ได้ข้อมูลที่ทันสมัยกว่านี้ โดยผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษาครูแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทย เนื่องจากเป็นประเภทที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการแพทย์แผนไทยมากที่สุด

หลังจากตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ผู้วิจัยพบว่า มีครูผู้รับมอบตัวศิษย์ ๑๒๓ คน ที่มีศิษย์จำนวน ๑,๐๑๕ คน ผู้เป็นศิษย์ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะก่อนครู ซึ่งเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้^๑ ผู้วิจัยจึงไม่นำเอาข้อมูลส่วนนี้มาใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยพบผลการวิเคราะห์ที่น่าสนใจซึ่งจะนำไปใช้วิเคราะห์ต่อไป ดังนี้

ผู้ขึ้นทะเบียนเป็นครูผู้รับมอบตัวศิษย์	๘๘๑ คน
ครูที่มีการรับศิษย์	๔๓๐ คน
มีศิษย์	๑๒,๒๗๐ คน
ค่าเฉลี่ยการรับศิษย์	๓๐ คนต่อครู ๑ คน
ค่าเฉลี่ยจำนวนศิษย์ที่สอบได้	๕ คนต่อครู ๑ คน
ครูที่มีศิษย์สอบไม่ได้เลย	๒๓๘ คน (๕๕.๓%)

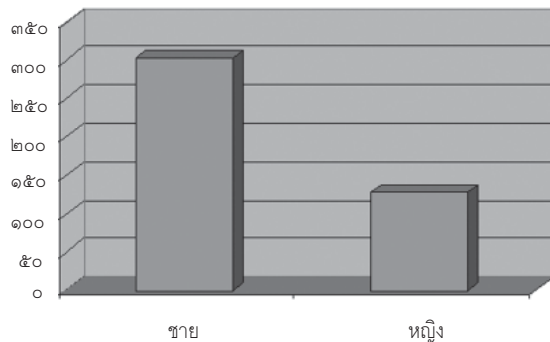
ผู้วิจัยได้สอบถามเจ้าหน้าที่ผู้ป้อนข้อมูลแล้ว พบว่า ปัญหานี้เกิดจากการที่โปรแกรมคอมพิวเตอร์กำหนดให้ต้องป้อนรหัสของครูที่ผู้ประกอบโรคศิลปะได้มอบตัวศิษย์เอาไว้ ซึ่งผู้ประกอบโรคศิลปะที่ขึ้นทะเบียนก่อนหน้าที่จะมีการกำหนดให้มีการอบรมเพื่อขึ้นทะเบียนเป็นครูผู้รับมอบตัวศิษย์ (ก่อนปี พ.ศ.๒๕๔๑) อาจมอบตัวเป็นศิษย์กับผู้ที่ไม่ได้มาอบรมเป็นครูในภายหลัง ทำให้ไม่มีเลขรหัสครูผู้รับมอบตัวศิษย์ เจ้าหน้าที่จึงป้อนเลขรหัสของครูคนอื่นลงไปแทน

ครูที่มีศิษย์สอบได้	๑๙๒ คน (๔๔.๗%)
ครูที่มีศิษย์สอบได้อย่างน้อยครั้งหนึ่ง	๗๐ คน (๑๖.๓%)
ครูที่รับศิษย์มากที่สุด มีศิษย์	๙๐๕ คน (ศิษย์ยังสอบไม่ได้เลย)
ครูที่รับศิษย์รองลงมา มีศิษย์	๘๔๔ คน (ศิษย์สอบได้แล้ว ๔๖%)

ครูแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทยที่มีการรับศิษย์

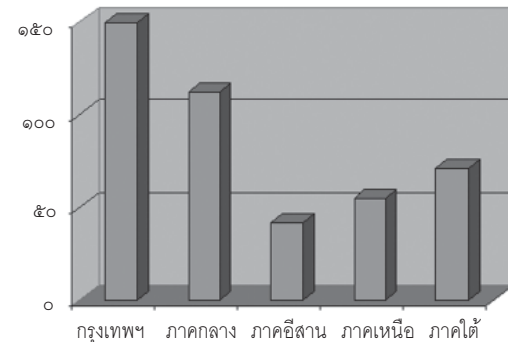
เมื่อแยกวิเคราะห์เฉพาะครูแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทยที่มีการรับศิษย์จำนวน ๔๓๐ คน สามารถสรุปผลได้ตามแผนภูมิ ๔๐ - ๔๖

แผนภูมิ ๔๐ จำนวนครูแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทยจำแนกตามเพศ

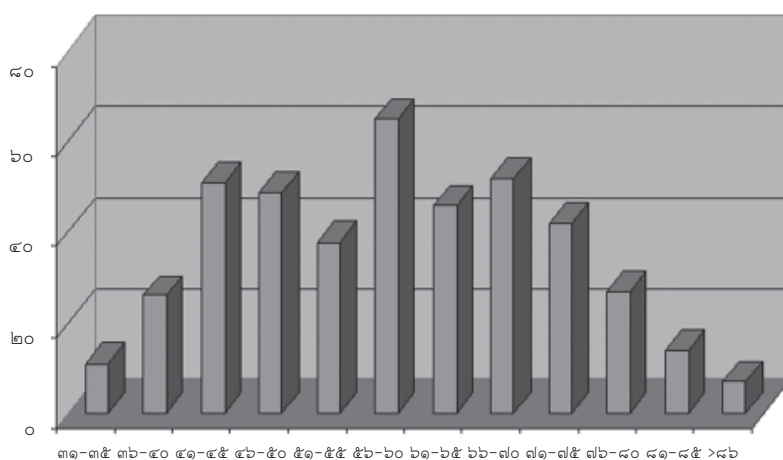
ครูเวชกรรมไทยเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิงในสัดส่วน ๗ : ๓

แผนภูมิ ๔๑ จำนวนครูแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทยจำแนกตามภูมิภาค

ครูแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทยอยู่ในกรุงเทพฯ มากที่สุด รองลงมาอยู่ในภาคกลาง ภาคใต้ ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลำดับ

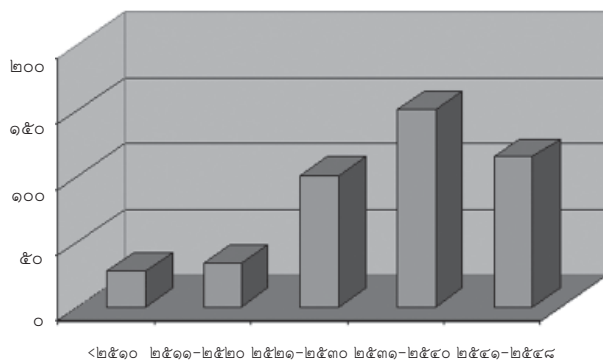
แผนภูมิ ๔๒ จำนวนครูแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทยจำแนกตามช่วงอายุ

ครูแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทยมีอายุอยู่ในช่วง ๕๖ - ๖๐ ปี มากที่สุด รองลงมาคือช่วง ๖๖ - ๗๐ ปี, ๔๑ - ๔๕ ปี และ ๔๖ - ๕๐ ปี ตามลำดับ โดยมีค่าอายุเฉลี่ย ๕๙ ปี

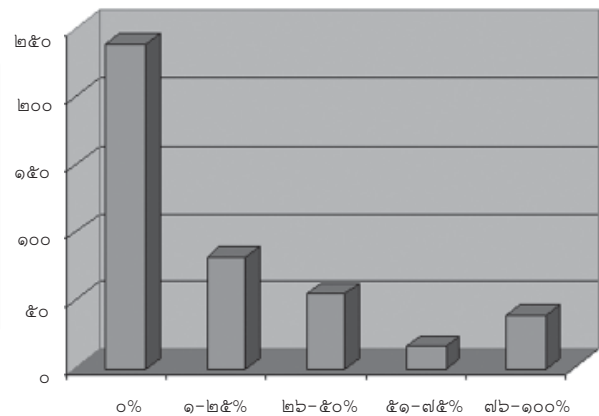

แผนภูมิ ๔๓ จำนวนครูแพทย์แผนไทยประเภท
เวชกรรมไทยจำแนกตามช่วงปีที่
ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะ

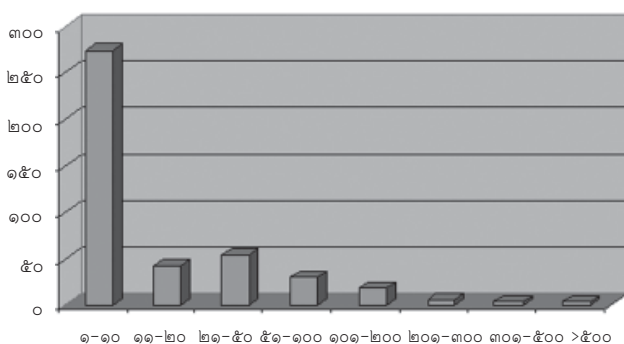
ครูแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทยเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะที่ขึ้นทะเบียนในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๑ - ๒๕๔๐ มากที่สุด รองลงมาคือช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๑ - ๒๕๔๔ และ ๒๕๒๑ - ๒๕๓๐ ตามลำดับ

แผนภูมิ ๔๔ จำนวนครูแพทย์แผนไทยประเภท
เวชกรรมไทยจำแนกตามร้อยละ
ของศิษย์ที่สอบขึ้นทะเบียนเป็น
ผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์
แผนไทยประเภทเวชกรรมไทยได้

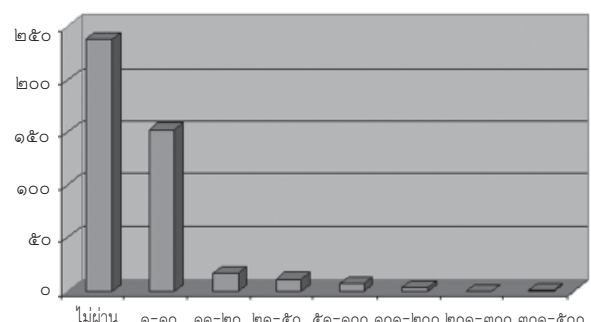
ครูแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทยที่ศิษย์สอบไม่ได้เลยมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือศิษย์สอบได้ ๑ - ๒๕% , ๒๖ - ๕๐% และ ๗๕ - ๑๐๐% ตามลำดับ

แผนภูมิ ๔๕ จำนวนครูแพทย์แผนไทยประเภท
เวชกรรมไทยจำแนกตามจำนวน
ของศิษย์ที่รับทั้งหมด

ครูแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทยที่รับศิษย์ ๑-๑๐ คนมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือรับศิษย์ ๒๑ - ๕๐ คน, ๑๑ - ๒๐ คน และ ๕๑ - ๑๐๐ คน ตามลำดับ

แผนภูมิ ๔๖ จำนวนครูแพทย์แผนไทยประเภท
เวชกรรมไทยจำแนกตามจำนวน
ของศิษย์ที่สอบขึ้นทะเบียนเป็น
ผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์
แผนไทยประเภทเวชกรรมไทยได้

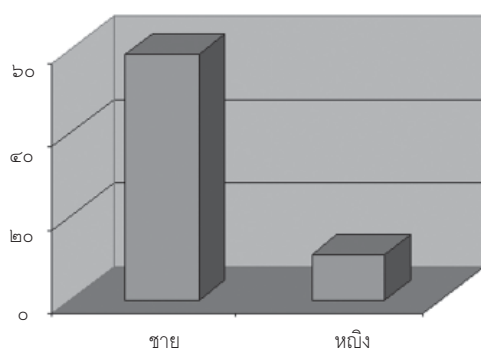

ครูแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทยที่มีศิษย์สอบไม่ผ่านมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือมีศิษย์สอบผ่าน ๑ - ๑๐ คน, ๑๑ - ๒๐ คน และ ๒๑ - ๕๐ คนตามลำดับ

ครูแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทยที่มีศิษย์สอบได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐

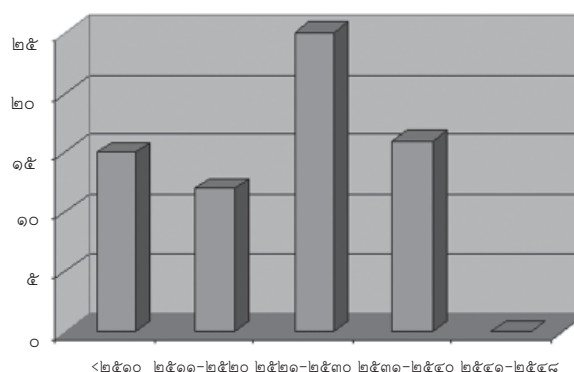
เมื่อแยกวิเคราะห์เฉพาะครูแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทยที่มีศิษย์สอบได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ ของจำนวนศิษย์ทั้งหมด จำนวน ๗๐ คน สามารถสรุปผลได้ตามแผนภูมิ ๔๗ - ๔๙

แผนภูมิ ๔๗ จำนวนครูแพทย์แผนไทยประเภท
เวชกรรมไทยที่มีศิษย์สอบได้ไม่
น้อยกว่าร้อยละ ๕๐
จำแนกตามเพศ

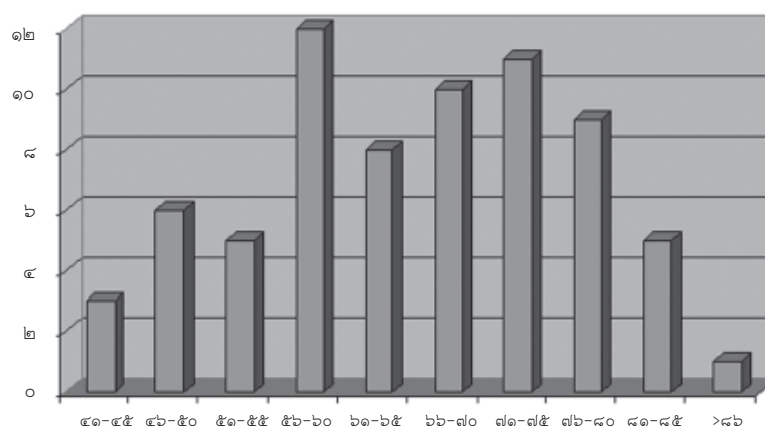
เป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิงในสัดส่วนประมาณ ๖ : ๑

แผนภูมิ ๔๘ จำนวนครูแพทย์แผนไทยประเภท
เวชกรรมไทยที่มีศิษย์สอบได้ไม่
น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ จำแนกตามช่วงปีที่
ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะ

ครูแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทยที่มีศิษย์สอบได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ เป็นผู้ประกอบโรคศิลปะที่ขึ้นทะเบียนในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๒๑ - ๒๕๓๐ มากที่สุด รองลงมาคือช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๑ - ๒๕๔๐

แผนภูมิ ๔๙ จำนวนครูแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทยที่มีศิษย์สอบได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐
จำแนกตามช่วงอายุ

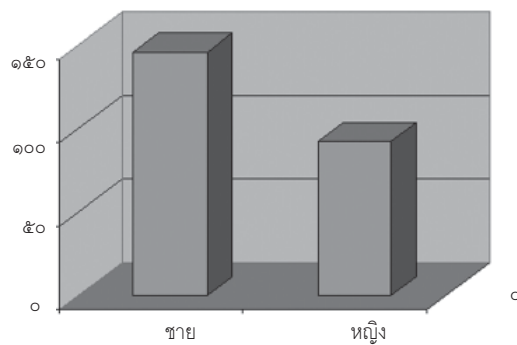
ครูแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทยที่มีศิษย์สอบได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ มีอายุอยู่ในช่วง ๕๖ - ๖๐ ปี มากที่สุด รองลงมาคือช่วง ๗๑ - ๗๕ ปี ๖๖ - ๗๐ ปี ตามลำดับ โดยไม่มีผู้ที่มีอายุน้อยกว่า ๔๑ ปีอยู่เลย ค่าอายุเฉลี่ย ๖๕ ปี

ครูแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทยที่มีศิษย์สอบไม่ได้

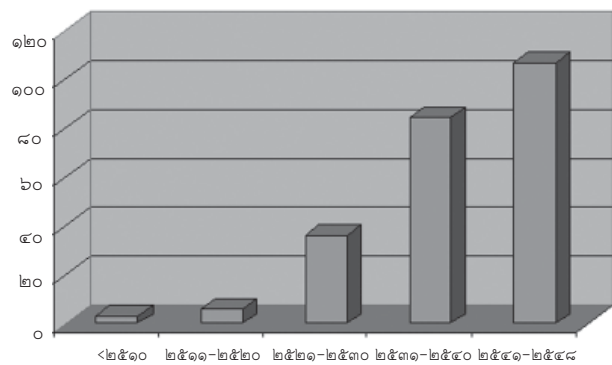
เมื่อแยกวิเคราะห์เฉพาะครูแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทยที่มีศิษย์สอบไม่ได้ จำนวน ๒๓๘ คน สามารถสรุปผลได้ตามแผนภูมิ ๕๐ - ๕๒

แผนภูมิ ๕๐ จำนวนครูแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทยที่มีศิษย์สอบไม่ได้ จำแนกตามเพศ

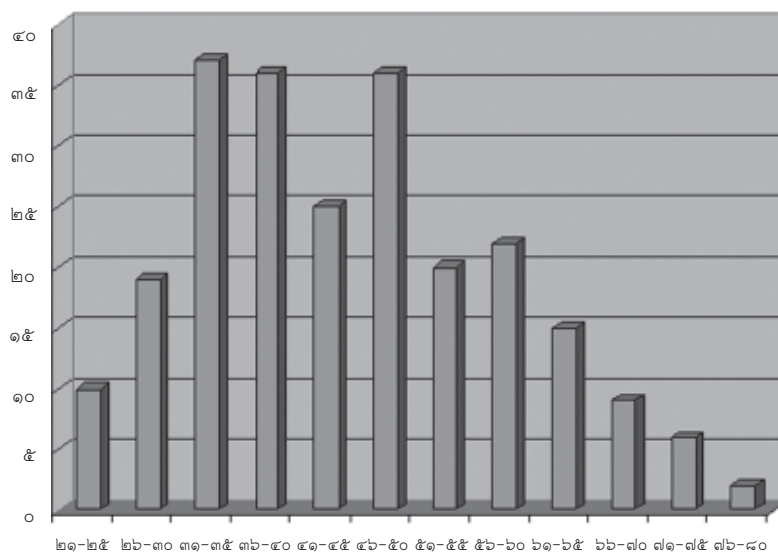
เป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิงในสัดส่วนประมาณ ๓ : ๒

แผนภูมิ ๕๑ จำนวนครูแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทยที่มีศิษย์สอบไม่ได้ จำแนกตามช่วงปีที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะ

ครูแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทยที่มีศิษย์สอบไม่ได้ เป็นผู้ประกอบโรคศิลปะที่ขึ้นทะเบียนในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๑ - ๒๕๔๘ มากที่สุด รองลงมาคือ ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๑ - ๒๕๔๐

แผนภูมิ ๕๒ จำนวนครูแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทยที่มีศิษย์สอบไม่ได้ จำแนกตามช่วงอายุ

ครูแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทยที่มีศิษย์สอบไม่ได้ มีอายุอยู่ในช่วง ๓๑ - ๓๕ ปี มากที่สุด รองลงมาคือช่วง ๓๖ - ๔๐ ปี และ ๔๖ - ๕๐ ปี โดยมีค่าอายุเฉลี่ย ๕๕ ปี

สรุปผลการศึกษาที่สำคัญเกี่ยวกับครูแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทย

1. มีผู้ขึ้นทะเบียนเป็นครูผู้รับมอบตัวศิษย์ประเภทเวชกรรมไทย ๘๘๑ คน แต่ครูที่มีการรับศิษย์จริงมีเพียง ๔๓๐ คน (ร้อยละ ๔๙) ค่าเฉลี่ยการรับศิษย์คือ ๓๐ คนต่อครู ๑ คน ค่าเฉลี่ยจำนวนศิษย์ที่สอบได้คือ ๕ คนต่อครู ๑ คน ครูที่มีศิษย์สอบไม่ได้เลยจำนวน ๒๓๘ คน (ร้อยละ ๕๕) ครูที่มีศิษย์สอบได้จำนวน ๑๙๒ คน (ร้อยละ ๔๕) ครูที่มีศิษย์สอบได้อย่างน้อยครั้งหนึ่งจำนวน ๗๐ คน (ร้อยละ ๑๖) ครูที่รับศิษย์มากที่สุด มีศิษย์ ๙๐๕ คน (ศิษย์ยังสอบไม่ได้เลย) ครูที่รับศิษย์รองลงมา มีศิษย์ ๘๔๔ คน (ศิษย์สอบได้แล้ว ร้อยละ ๔๖)
2. ครูที่มีการรับศิษย์จริงเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิงในสัดส่วน ๗ : ๓ อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ มากที่สุด รองลงมาอยู่ในภาคกลาง มีอายุอยู่ในช่วง ๕๖-๖๐ ปีมากที่สุด ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะในช่วงปี พ.ศ.๒๕๓๑-๒๕๔๐ มากที่สุด ส่วนใหญ่รับศิษย์ ๑-๑๐ คน
3. ครูที่มีการรับศิษย์จริงและมีศิษย์สอบได้อย่างน้อยครั้งหนึ่ง เป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิงในสัดส่วน ๖ : ๑ ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะในช่วงปี พ.ศ.๒๕๒๑-๒๕๓๐ มากที่สุด
4. ครูที่มีการรับศิษย์จริงและศิษย์ยังสอบไม่ได้เลย เป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิงในสัดส่วน ๓ : ๒ ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะในช่วงปี พ.ศ.๒๕๔๑-๒๕๔๘ มากที่สุด

ปัญหาในการศึกษาข้อมูลกำลังคนด้านการแพทย์แผนไทย

1. ฐานข้อมูลมีไม่ครบถ้วน มีรายชื่อซ้ำซ้อน และขาดการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลกับสมุดทะเบียน รวมทั้งยังไม่สามารถปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยได้
2. ฐานข้อมูลขาดข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการพัฒนาในเชิงนโยบาย เช่น ระดับการศึกษา อาชีพ
3. ข้อมูลที่ได้มายังขาดข้อมูลอายุทำให้ยังไม่สามารถวิเคราะห์เพื่อคาดการณ์จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะที่คาดว่าจะยังมีชีวิตอยู่

ข้อเสนอแนวทางในการพัฒนาข้อมูลกำลังคนด้านการแพทย์แผนไทย

1. ปรับปรุงฐานข้อมูลให้ทันสมัยเพื่อการใช้งาน โดยให้ผู้ประกอบโรคศิลปะสามารถปรับปรุงข้อมูลด้วยตนเองผ่านทางอินเทอร์เน็ต
2. กำหนดให้ผู้ประกอบโรคศิลปะต้องต่ออายุใบอนุญาตทุก ๕ ปี เพื่อให้กองการประกอบโรคศิลปะสามารถปรับปรุงฐานข้อมูลที่เป็นทางการให้ทันสมัยยิ่งขึ้น ปรับปรุงแบบฟอร์มในการสอบขึ้นทะเบียนให้มีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับระดับการศึกษาและอาชีพ

